

Poštnina plačana v gotovini

LETO XLIX ŠTEV. 9

trpin

Slovenski
ČEBELAR

V s e b i n a :

Janez Gosposvetski: Temelji uspešnega čebelarjenja	225	pred rojem. Prezimovanje v me-dišču	247
B. Geinitz — S. Raič: Hoja in smreka kot izvora medu	228	Mali kruhek	
Rado Ličan: Bela detelja	233	Mnenje o letošnji ajdi. Kako sem letos izmenjal slabo matico. Obdavčenje čebel. Krastača kot sovražnica čebel. Dve mladi spraseni matice v eni družini. Kaj vse naredi čebele v stiski	249
M. L. Rožman: Istra (Nadaljevanje)	235	Naša organizacija	
Zasavski: Po končani paši	241	Naše obveznosti v prvi petletki	251
Savinjska: Iz mojih čebelarskih zapiskov (Nadaljevanje)	242	Dopisi	252
Rihar Jože: Obveščevalne postaje	244	Delovanje izvršnega odbora ČZ	254
S. A. — Primorka Anka: Dvoje pisem	246	Zadružni vestnik	255
Cebelarska posvetovalnica		Na ovitku: Oglasi. Ocenjevanje čebeljih družin po točkah.	
Medenje sončnic: K vprašanju o zasirjenju mlečne kave zaradi dodatka medu. K vprašanju o dodajanju matic. Petje stare matice			

List izhaja mesečno. Glavni in odgovorni urednik: Rojec Vlado. Izdaja Cebelarska zadruga za Slovenijo. Tiska Triglavsko tiskarna v Ljubljani. Letna naročnina za zadržnike 50 din, za nezadržnike 80 din, posamezna številka 7 din. V inozemstvu stane list 100 din.

Prodaj

6 naseljenih AZ-panjev. Rabljen panj računam 600 din, kilogram čebel in satja 120 din po stanju z dne 15. septembra. — Vovk Franc, Hraše 27, p. Lesce.

Prodaj

10 AZ-panjev z zadostno zimsko zalogo. Cena 30.000 din. Černejšek Jožef, predsednik Cebelarske družine Razgor, pošta Laporje pri Slovenski Bistrici.

Prodaj

5 AZ-panjev z mladimi maticami. Cena po dogovoru. Matija Koritnik, Poženk 2, p. Cerklje pri Kranju.

Naprodaj je

večje število letos vzrejenih matic čiste sive pasme, ki so bile sprasene na naših plemenitih postajah. Naročila pošljite na naslov: Cebelarska zadruga za Slovenijo, Ljubljana. Cene zmerne.

Ocenjevanje čebeljih družin po točkah

V letošnji vzrejni sezoni je bilo vzgojenih in na plemenitih sprasjenih večje število matic, s katerimi so vzrejevalci zamenjali slabe matice v svojih plemenjakih. (Statistika vzrejenih matic bo objavljena takoj, ko bomo prejeli podatke od vseh podružničnih odsekov.) Čebelje družine, katerim so bile te matice dodane, preidejo s prihodnjim letom pod stalno, najmanj triletno nadzorstvo. Od onih družin, ki se bodo v dobi tri- do štiriletne opazovanja najbolj izkazale, bomo jemali gradivo za nadaljnjo vzrejo. Tako bomo pristopili k selekciji, ki je glavni namen naše vzrejne akcije.

Kakor je bilo že večkrat poudarjeno, bomo odbirali družine:

1. po zmogljivosti,
2. po barvi in nekaterih drugih telesnih znakih,
3. po gospodarsko važnih duševnih lastnostih.

Zmogljivost določamo tako, da ugotovimo najprej poprečni letni donos vseh družin v istem čebelnjaku, nato pa pogledamo, koliko so nabrale posamezne družine preko ugotovljenega poprečka. Družine, ki poprečka niso dosegle, pri kasnejši selekciji izpadejo, družine, ki so se visoko dvignile nad popreček, pa primerjamo med sabo še po ostalih lastnostih.

Selekcija po barvi zahteva svoj sistem, o katerem bomo kaj več spregovorili prihodnjič. Oprsno širino čebel najlaže izmerimo s torakometrom, ki ga bomo prej ali slej uvedli v našo vzrejno prakso. Manj zanesljiv je glosometer, s katerim določamo dolžino rilčkov.

Janez Gosposvetski:

Temelji uspešnega čebelarjenja

Menda ni nobena kmetijska panoga tako odvisna od vremenskih prilik, kakor je ravno čebelarstvo. Večkrat sem bral, da 90% uspeha v čebelarstvu odpade na ugodno vreme. Tov. Bukovec, bivši urednik Slovenskega čebelarja, mi je nekoč v razgovoru dobesedno dejal: »Natrpan sem z razno čebelarsko teorijo, toda vsa ta teorija mi je prav malo koristila, če ni bilo dobre paše in primernega vremena.« Na čebelarja odpade torej prav majhen odstotek uspeha, ki ga ima kakšno leto pri svojih čebelah. Vendar je ta odstotek samo na videz majhen; dejansko je zelo velik. V nekaterih primerih je lahko znanje odločilno. Neznanje more celo ugodno letino spremeniti v popoln čebelarski neuspeh. V tujih knjigah sem večkrat naletel na stavek, ki ga danes priznam za dober nauk. Glasi se: »Čebelarji, učite se teorije, da ne ostanete šušmarji vse svoje življenje!« Marsikdo bo podvomil o upravičenosti te zahteve, kak neorganiziran čebelar pa bo celo dejal: »Kaj mi mar tečaji in knjige. Še nobenega tečaja se nisem udeležil, še nobene knjige nisem prečital, pa več medu pridelam kakor moj sosed, ki stalno prebira čebelarske liste.« Prijatelj, so takšni primeri, toda to so le naključja; to ni čebelarjenje po nekem načrtu, ki vodi v rentabilnost. Niti en čebelar še ni obesil čebelarstva na kol, če je bil res čebelar — čebelar v pravem smislu besede. Jaz ga vsaj ne poznam. Čebelam se izneveri le tisti skaza — čebelar, ki se ni nikdar potrudil, da bi prodril v tajnosti njih življenja, ki jih ni nikdar vzljubil, pač pa gledal nanje vedno le z izkoriščevalnega stališča. Čebelariti je začel zgolj zaradi dobička; ko tega ni bilo, je vrgel puško v koruzo. Da, tudi ljubezni je treba, če hočeš imeti uspeh pri čebelah. In ta ljubezen raste z znanjem.

Če znanja ni, se ti lahko zgodi, da obstaneš sredi pota kakor šofer, ki se ne razume na motor. Morda bi bila potrebna samo malenkostna pritrditev vijaka, pa bi motor spet deloval, pa bi se lahko peljal dalje. Tako pa stoji sredi ceste in čaka, da mu kak večš tovariš pomaga iz zadrege. Do podobnega zastoja pride lahko pri čebelji družini, če jo krmari neuk čebelar.

Če se ozremo nekoliko dalje, moramo pribiti, da so v čebelarstvu važen činitelj močne družine. Družine morajo biti močne zlasti spomladi. To je lahko doseči tam, kjer je dovolj paše na vrbovih mačicah, resju in sadnem drevju. Težje seveda v krajih s pomanjkljivo spomladansko pašo. Toda celo v krajih z najboljšo pašo sem naletel na čebelarje, ki so imeli še v maju nerazvite družine. Ko sem jih vprašal, kaj je temu vzrok, so se izgovarjali na jablanov cvet, češ da čebele nekako omami, da se jih zaradi tega mnogo ne vrne z bere domov in da v času cvetenja sadnega drevja družine na

splošno oslabe. Ali je res, da v času jablanovega cveta družine oslabe? Res je, toda samo pri onih čebelarjih, ki so čebele v prejšnjem poletju »pomolzli« do zadnje kapljice medu. Kjer poletne paše ni, naberejo tako izžete čebele samo toliko, da ne pomrjejo. Zaradi tega zalega matica tako malenkostno, da so družine na jesen razmeroma slabotne. Namesto da bi imele v avgustu zaleženih vsaj še 7 ali 8 satov, gojijo zalego kvečjemu na treh, štirih satih. Ker je ostalih šest satov praznih, jih čebele ob dobri ajdovi paši zanosijo z medom in obnožino. Ko se poleže še tista malenkost zalege od prej, zalijejo čebele nastale praznine sproti z medom. Kaj je posledica tega? Plodišče je polno medu, medišče pa prazno. In kako je z mladnicami, ki so se polegile iz zadnjih treh ali štirih satov, kako je s čebelami, ki bodo šle v zimo, ki bodo spomladi grele panj, gojile zalego ter prinašale nektar in obnožino? Ali jih bo tedaj dovolj? Nikakor ne. Če upoštevamo, da bodo v dobi pred avgustom poležene čebele živele komaj do srede zime in da bodo kasneje poležene čebele na hitro odmirale v marcu in aprilu, nam mora biti jasno, da bo spomladi delovne moči primanjkovalo. Prav tako pa nam mora biti razumljivo, zakaj čebelje družine, ki so bile morda še jeseni na videz pri moči, v času paše na sadnem drevju padejo, namesto da bi napredovale. Ni kriv temu jablanov cvet, temveč egoizem čebelarja, ki ni pustil v poletju dovolj medu čebelam, da bi se v dobi pred ajdo in med njenim cvetenjem kar najbolj razmnožile. Saj so čebele, poležene v septembru, pravi blagoslov za čebelarja v zgodnji pomladi.

V svojem okolišju sem ugotovil, da se čebelarji vsega tega premalo zavedajo. Mnenja sem, da bomo morali v bodoče posvečati večjo pozornost pravilnemu izkoriščanju čebeljih družin, kajti ravno v poletju polagamo temelje za uspehe v naslednjem letu.

Večina čebelarjev se kar rada pobaha s številom družin, kakšne so te družine pa najraje zamolče. Redki so, ki pazijo, da imajo v čebelnjaku same močne, živalne družine. Kaj zmore močan panj, naj pokažem na primeru iz svoje prakse.

Leta 1942. sem bral članek, v katerem pisatelj dokazuje veliko zmogljivost močnih družin. Vse leto sem se pripravljaj, da bi stvar preizkusil. Nameraval sem združiti dvoje poprečnih družin v krepkega plemenjaka, a se nikakor nisem mogel odločiti za to žrtev. Imel sem zelo enakomerno močne družine, tako da se mi je vsake zdelo škoda. Sredi novembra pa sem opazil, da so se v nekem panju vse čebele premaknile iz plodišča v medišče. Po trikratnem temeljitnem pregledu sem ugotovil, da je postal brezmatičen. No, sedaj se mi je ponudila najlepša prilika, da napravim, kar sem se namenil. Združitev je bila tem bolj potrebna, ker nisem imel rezervne matice. Brezmatični panj sem pridružil nekemu roju (prvcu), ki sem ga bil že poprej določil za samostojno družino. Ko sem imel družini združeni, sem preostale, z medom zanešene sate iz brezmatičnega panja shranil za morebitno spomladansko krmljenje. Ker je bil združeni panj tako nabit s čebelami, da je vso zimo sedel na osmih satih, sem bil mnenja, da bo poraba hrane zelo velika. V resnici pa je bilo ravno nasprotno. Družina je porabila mnogo manj hrane kakor katera koli druga v čebelnjaku. To sem mogel ugotoviti v začetku februarja, ko sem vse družine natančno pregledal. Že tu se je pokazal prvi uspeh. Nadaljnji so sledili. 14. marca so bili vsi sati zaleženi, kjer ni bilo zalege pa so bili tako nabiti z medom, da sem moral še isti dan odpreti medišče in nastaviti prazno satje. Naravnost veselje je bilo gledati

sate, ki so bili ob robovih in v vseh oglih do škrainosti pobeljeni s pokrovci medenih celic. Čebele so imele bogato bero na vrbovini (mačkovni), ki je bila dober kilometer oddaljena od čebelnjaka. Kljub temu so imele ostale družine v tem času zalego komaj na štirih ali petih satih. Združeni panj pa se je tudi na zunaj znatno razlikoval od sosednjih. Čebele so se pri njem od jutra do večera dobesedno mašile skozi žrelo. Svetlorumeno obnožino v velikosti ajdovega zrnja in tudi večjo so naravnost vlačile v panj. Bil je to idealen pogled, ki ga ne morem dovolj živo opisati. Zanimivo je bilo tudi to, da so čebele pri drugih panjih, kakor hitro je potegnile sever, ali če se je pooblačilo, takoj prenehale izletavati, medtem ko se združenec še zmenil ni za vreme in je nemoteno izletaval dalje. To sem si razlagal tako, da je bilo v ostalih panjih bolj hladno, dočim je bilo v združencu morda celo preveč toplote. O sv. Juriju (24. aprila) je imel združenec v nastavljenih satih že polno z voščenimi poklopci pobeljenega medu. Izkoristil je prav dobro pašo na češnji. 1. maja sem ga moral rad ali nerad iztočiti. Dobil sem 10 kg krasnega svetlorumenega, na češnjevem cvetu nabranega medu. Teden dni sem drugim desetim panjem komaj odprl medišča. Bili so torej več kot mesec dni v zaostanku. Konec maja sem dobil od združenca tri roje v skupni teži 7.90 kg. Sredi junija sem mu pri splošnem točenju odvzel še 10 kg medu. Gotovo bi ga bilo več, če bi ga ne izmozgali roji. Jeseni je tehtalo satje iz njegovega plodišča z medom in čebelami vred 18 kg. Prezimil je v redu, toda naslednjo pomlad je bil enak ostalim družinam. Uspeh je bil torej dovolj očiten. S tremi roji (7.90 kg) in 20 kg medu je združenec visoko nadkrilil svoje sovrstnike, ki so dali povprečno 8.10 kg medu na panj. Tu se zgledujte, dragi čebelarji, kaj zmore močna čebelja družina!

Večkrat toži ta ali oni, da čebele na sadnem drevju nič ne dobe. Za božjo voljo, kako pa bi tistih nekaj tisočev čebelic, ki jih ima v panjih, ogrevalo spomladi plodišča in obenem v izobilju prinašalo nektar? Moti se, kdor misli, da matica spomladi kar naenkrat napolni panj s čebelami. Prej ali slej se družina gotovo razvije, toda paša mine in šele druga paša na travniku ji bo kaj hasnila. Če pa je družina od vsega početka močna, lahko temeljito izkoristi prvo pašo in lahko že tedaj nabere nekaj medu preko lastnih potreb.

Zazimljenje kar najbolj mladih čebel, močne družine in upoštevanje 40dnevnega razvojnega termina od jajčeca do pašne čebele so temelji za uspeh v čebelarstvu. Poleg tega je treba seveda računati še z nekaterimi drugimi činitelji, ki jih niti ni mogoče točno določiti. Prilike v čebelarstvu se menjavajo. V čebelarstvu ni šablonskega dela. Uravnnavati ga je treba po letnih dobah in po pašnih razmerah, pri tem pa imeti v vidu posebnosti čebelje družine. Zato moramo življenje čebel temeljito poznati. Brez nekaj teorije pri tem skoraj ne gre. Ne zanemarjajte torej teorije, »da ne ostanete šušmarji vse svoje življenje«!

Nič zato, če mi danes krepko delamo, mi vemo, da bomo lahko čez nekaj let manj delali in da bomo lahko imeli več, kot imamo danes z večjim delom. Mi smo, tovariši in tovarišice, tako rekoč z našim petletnim planom bika zgrabili za roge in prav nič ne dvomimo, da bo zmaga na naši strani in da bo rezultat tega našega napora tudi ustrezal veličini tega napora.

(Iz govora podpredsednika zvezne vlade tov. Edvarda Kardelja.)

Hoja in smreka kot izvora medu

»Hoja medil« je za čebelarja težko pričakovan, na žalost dokaj redek vzklik; saj ga navda z radostjo in mu vzbudi upanje, da bo po vrsti mršavih let prišlo vendar zopet eno, ki mu bo vsaj deloma poplačalo trud in stroške prejšnjih slabih let in morda dalo še kaj za naprej.

Hojevega in smrekovega medu pa se veselijo tudi potrošniki zaradi njunega prijetnega, milega okusa. Ko sem bil pred leti v Beogradu na čebelarški razstavi, je bilo ogromno povpraševanje po slovenskem hojevcu, pa smo ga takrat imeli na žalost zelo malo. Na razstavi je imel med vsemi vrstami medu najboljšo ceno. Pa tudi v inozemstvu je gozdni med, kakor vidim iz raznih poročil, zelo cenjen.

O gozdnem medu (mani) se je že mnogo razpravljalo in se še vedno razpravlja po čebelarskih listih vseh dežel, kjer je to vprašanje aktualno, t. j. tam, kjer to drevje raste in med. Mnogo je bilo prerekanja zlasti o

1. slika: Donosi, ki so jih pokazali panji na tehtnicah na šestih mestih večjega hojevega področja v treh zaporednih mesecih (junij, julij, avgust).

poreklu gozdnega medu. Slovenci smo tem debatam bolj od strani prisluškovali in se prav malo oglašali v Slovenskem čebelarju. Premalo smo pomagali reševati to vprašanje, četudi sta hoja in smreka važna izvora medu v naših krajih. Poleg tega vse premalo načrtno izkoriščamo te vire in nam tako ob ugodnih letih propadejo ogromne množine dragocenega daru narave.

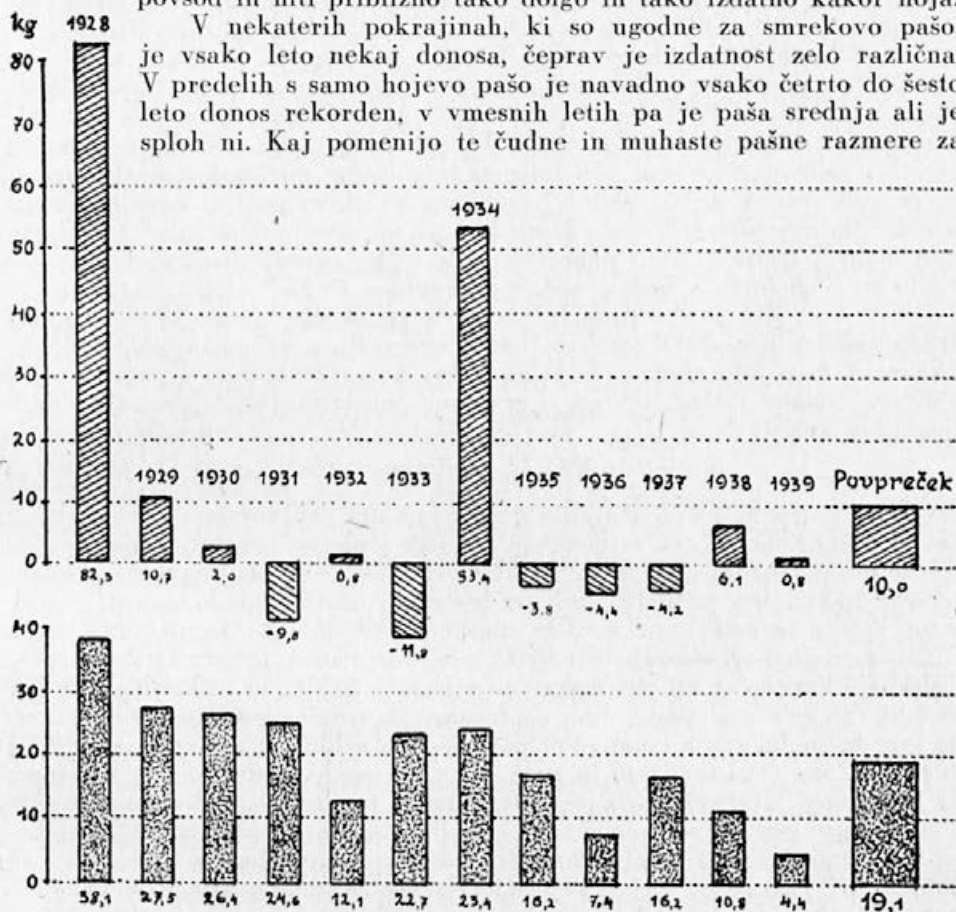
Skrajni čas je, da tudi mi posežemo v borbo, ki še ni popolnoma dobojevana. Vendar se mi zdi, da se bliža koncu. Želja, da zdramim morda le kakega čebelarja, ki se za stvar zanima, in ga pripravim do tega, da se oglasi in pove svoje mnenje, me je vzpodbudila, da sem prevedel sledečo temeljito razpravico prof. Geinitza.

1. Kakšna in kako velika je gozdna paša

Pri natančnejšem opazovanju ni gozdna paša nič manj raznolična kot recimo travniška. Če pa primerjamo vrednost donosa posameznih medovitih rastlin, zaostajajo vse cvetoče rastline, ki izločajo nektar, tudi jagodičje in vrednik, daleč za gozdnim drevjem, ki daje mano. Na čelu zadnje skupine pa stoje iglavci, h o j a in s m r e k a, v Alpah in v alpskem predgorju tudi še macesen; šele v precejšnji razdalji slede nekateri listavci, ki tu pa tam zelo medijo, (n. pr. hrast in bukev). Med najmedovitejšimi rastlinami zavze-

ma včasih hoja prvo ali vsaj eno izmed prvih mest. Vendar bi bilo zanimivo dognati, če ne pritiče to častno mesto smreki, ki je približno desetkrat bolj razširjena in medij mnogo bolj redno. Prav tako res pa je, da ne medij povsod in niti približno tako dolgo in tako izdatno kakor hoja.

V nekaterih pokrajinah, ki so ugodne za smrekovo pašo, je vsako leto nekaj donosa, čeprav je izdatnost zelo različna. V predelih s samo hojevo pašo je navadno vsako četrto do šesto leto donos rekorden, v vmesnih letih pa je paša srednja ali je sploh ni. Kaj pomenijo te čudne in muhaste pašne razmere za

2. slika: Uspehi, ki jih je dosegel v 12 letih čebelar na gozdni paši (zgoraj) in čebelar, ki je bil navezan v glavnem na cvetlično pašo (spodaj).

čebelarstvo, more razumeti prav za prav samo tisti, ki čebelarji v območju hojeve paše. Čebelarji, ki vozijo čebele v hojo, imajo pač doma še svojo pašo. Zato prihajajo na hojeva pasišča navadno z močnejšimi družinami in dosežejo včasih večje uspehe kakor čebelarji iz gozdnega področja. Če ti zadnji ne peljejo svojih čebel na kako zgodnjo pašo, kar bi morali vsekakor storiti, so navezani samo na hojo in če ta odpove, morajo krmiti ne le za zimo, ampak tudi spomladi in poleti.* V izredno ugodnih letih je uspeh

* Zato je pri nas v predelih s pretežno hojevo pašo razmeroma malo stalnih, večjih čebelarjev. Na ljubljanskem barju v območju Krima, kjer je travniška paša precej skromna, so n. pr. čebelarji sploh redki. (Op. prevaj.)

resda naravnost čudovit. 80 kg in več donosa v enem do dveh mescih in po 5 kg na dan, ki jih lahko da hoja, je pri izključni cvetlični paši pač nekaj nemogočega. Pa tudi taki donosi ne zadostujejo, da bi izpolnili brezpašne vrzeli. Toda muhavost hojeve paše ni le časovna, ampak tudi krajevna. Pogosto se zgodi, da je paša istočasno v kakem kraju dobra, v drugem, ki je le malo oddaljen od prejšnjega, slaba, v tretjem pa je sploh ni. (1. sl.)

Da bi ponazoril razliko med donosi ob hojevi in cvetlični paši, sem po skrbnih zapiskih dveh badenskih čebelarjev, ki sta opazovala gibanje tehtnice pri svojih panjih od l. 1928. do 1939. (2. sl.), sestavil celoten pregled prebitka in izgube. Dvema zelo dobrima letoma stoje pri hojevi paši nasproti tri zmerna leta in sedem slabih. Čebelar v cvetlični paši ni imel nobenega izrazito slabega leta, le v dveh zmernih letih ni mogel nič točiti ali kvečjemu zelo malo. Njegov 12 letni popreček je z 19 kg skoraj dvakrat tako velik kakor pri čebelarju v hojevi paši s poprečkom 10 kg.

Sicer so redki gozdni predeli, v katerih ne bi bilo razen s hoje z nobene druge rastline donosa. V takih predelih je seveda navadno le malo čebeljih družin. Zato je tem važnejše, da se paša, kadar je obilna, s prevažanjem kolikor mogoče izrabi, tako v korist posameznega čebelarja kakor tudi v splošno korist.

2. Kaj je gozdni med

Kdor ima čebele v gozdu ali v njegovi bližini, lahko proda svoj pridelek kot gozdni med, če se sklicuje pri tem samo na prostor, v katerem so čebele brale. Gozdni med je potemtakem tudi čisti cvetlični med, če je n. pr. čebelar točil takoj pod dobri paši na borovnici, malini ali kostanju. V pretežni večini primerov pa gre za mešanico cvetličnega in listnega medu odnosa za čisti ali skoraj čisti listni med, torej med, ki je nastal iz mane. Koliko je končno te ali one sestavine v kakem medu, je težko dognati, ker je lahko to zelo različno. Lahko pa rečemo, da primes listnega medu, četudi ga je v mešanici znatno manj kot polovica, dá celoti svojo barvo, svoj vonj in okus. Zato je razumljivo in pravilno, če imamo gozdni med v splošnem za listni med, s čimer pa še ni povedano, s katere vrste drevja mana je v njem; gre potem večinoma za smreko, *picca excelsa*. Smrekovec ima bolj ali manj temnordečo, malone rjavo barvo. Med, ki ga dobimo od hoje ali jelke, *abies pectinata*, pa je nenavadno temnozeleno barve in prehaja pri večji množini že v črno.

V obeh teh dveh vrstah gozdnega medu je bržkone zajet dih smolnatega gozdnega vonja; sladkoba pretežnega dela cvetličnega medu, ki je za marsikoga prehuda, je tu omiljena z neke vrste trpkostjo; a ne samo okus, temveč tudi kakovost, barva in vonj so drugačni. Posamezne lastnosti je težko opisati, vajeni nos in jezik pa vse to dobro razločita.

3. Kako nastane mana

Čebele postopajo s cvetličnim nektarjem in mano popolnoma enako, tako pri nabiranju, odnašanju domov in spravljanju v celice, kakor pri nadaljnjem predelovanju in zgoščevanju. Razlike med cvetličnim in gozdnim medom morajo torej biti že v nektarju in v mani, povzročajo jih popolnoma različni nastanek obeh vrst sladkih snovi. Nektar izločajo medovniki; v njihovih žlezah, nalašč za to ustvarjenih stanicah pridobi rastlinski sok

mного sladkorja. Mane pa ne izloča neposredno rastlina, ampak je to rastlinski sok, ki je že napravil pot skozi živalsko telo in pri tem tudi dosegel razmeroma veliko koncentracijo sladkorja.

Velika vojska žuželk, ki se hranijo z rastlinskimi sokovi, ima pri tem vlogo posredovalca. Vse te živali, kakor listne ušice, kaparji, skržati itd. zabadajo svoja sesala v gostitelje ter jim odvzemajo iz določenega staničja, pogosto iz sitastih cevok, toliko soka, kolikor ga potrebujejo. Pri tem nenavadno specializiranem prehranjevalnem načinu morajo seveda živali v edini svoji hrani, v rastlinskem soku, najti vse snovi, ki so jim potrebne za življenje, za rast in za razploditev. Natančnejša preiskava rastlinskega soka z ene strani in mane z druge strani pa je pokazala, da jim nudi rastlina beljakovine očitno le v zelo majhnih količinah. Da morejo živali svojim potrebam po beljakovinah popolnoma zadostiti, morajo použiti tako rekoč preveč vode in v vodi raztopljenega sladkorja. Tako nekako bi si mogli razložiti, zakaj sprejmejo živali beljakovine popolnoma ali skoraj popolnoma vase, odnosno porabijo, in zakaj oddajajo sladko vodo po drobnih kapljicah, ki jih imenujemo mano. Sicer pa pridejo živali najbrž še po neki drugi poti do beljakovin. Verjetno je, da simbionti, bakterije in podobni mikroorganizmi, ki so jih našli v vseh doslej preiskanih afidih (listnih ušicah), tudi v naših lachnidih, oddajajo beljakovine podobno kakor bakterije v koreninskih gomoljčkih pri leguminozah.

Potek, ki vodi k nastanku obeh vrst medu, sem skušal ponazoriti s spodnjo razpredelnico. V njej sem čisto rastlinsko storitev podčrtal enkrat, živalsko pa dvakrat:

Surovina	1. predelava	vmesna stopnja	2. predelava	končna stopnja
Rastlinski sok	<u>medovniki</u>	<u>nektar</u>	<u>čebela</u>	<u>cvetlični med</u>
Rastlinski sok	<u>žuželka s sesanjem</u>	<u>mana</u>	<u>čebela</u>	<u>listni med</u>

Dejstvo, da je mana živalskega izvora, je bilo ugotovljeno že pred več kakor 100 leti. Vendar še danes mnogi dvomijo, da bi to bilo res, ali vsaj splošno priznано ni. Nasprotniki te trditve iščejo nekakšen izhod ali srednjo pot in pravijo, da manjši del mane pač izvira od ušic, večjo množino, ki da je boljše kakovosti in jo imajo čebele rajši, pa da daje brez živalskega sodelovanja rastlina sama, in sicer s tako zvanim potenjem. Do tega potenja naj bi prišlo po njihovi razlagi tako, da se ponoči po vročih dnevih ob močni ohladitvi sok v rastlinah še nadalje dviga k mestom porabe, k listom ali iglicam, da ga pa te ne morejo takoj predelati, tako da zaradi še vedno naraščajočega pritiska išče izhoda ter izstopi v obliki sladkih kapljic, in sicer, kakor nekateri mislijo, skozi listne reže, ali kakor trdijo drugi, skozi razpoke, ki nastanejo nalašč zaradi tega. Rastlinska fiziologija je vse te podmene že davno ovrgla. Proti mnogim zmotam, ki jih vsebujejo, naj navedem, da take razpoke kljub natančnim preiskavam niso bile nikoli odkrite, da je pretežna večina listnih rež na spodnjih straneh listov in iglic, medtem ko je najti kapljice mane skoraj vedno na zgornji strani, da razen tega vodijo listne reže v sistem medstaničnih praznin, ki so napolnjene z zrakom in ne s kako tekočino.

Nekoliko opore ima to mnenje vsekakor tudi v nekaterih znansstvenih podatkih večinoma starejšega datuma, ki jih neprestano navajajo.

Sorauer (1874) in Bonnier (1896) trdita, da sta opazovala mano brez listnih ušic. Bonnier je bil tudi prepričan, da jo je mogoče ob določenih okoliščinah umetno povzročiti. Isto je poročal pred nekaj leti Brjuhanenko (1932).^{*} Mi smo zadevne poskuse večkrat ponovili in imeli vedno isti negativni uspeh. Zaradi tega sem prepričan, da je bila pri vseh pomota pri opazovanju ali pri razlagi. Deloma je kaj lahko prezreti male listne ušice in še prav posebno kaparje, ki jih nestrokovnjak čisto niti ne prepozna kot živali, deloma pa lahko rosa ali druga zračna vlaga popolnoma prisušeno in zato komaj vidno mano tako rekoč zopet požiivi.

Tu je treba govoriti še o nekaterih drugih zmotah, ki nanje pogosto naletimo. 1. Listne ušice ne nastopajo šele takrat, ko se je mana že pojavila, z namenom da bi se z njo hranile. Preživljajo se le tako, kakor sem že prej opisal. Tehnično je nemogoče, da bi rastlinski sesalci že glede na svoj ustroj ust mogli kakor čebele in muhe posrkati proste kapljice. 2. Mana se ne pojavlja na mestu zaboda, torej ne vrh luknjice, iz katere je žival potegnila svoje sesalo. Ta mikroskopsko majhna luknjica se takoj zapre, površina pa ostane pri tem popolnoma suha. 3. Mana ne prihaja iz obeh hrbtnih cevki ali grbic živali kot izloček žlez, ampak iz zadnjice kot neporabljen ostanek hrane. 4. Mane ne najdemo vedno neposredno pod njenimi proizvajalci, ker ti lahko vržejo kapljice z neko silo poševno v stran in jih more tudi veter pognati še bolj v stran. 5. Kdor pa vendar misli, da se da najti mana brez živalskih proizvajalcev, mora imeti v vidu tele možnosti: a) Edina doslej znana izjema navedenega pravila je glivica rženega rožička, *claviceps purpurea* (in druge vrste), ki napada naše žito in nekatere druge trave. Ko odcvete rž ali trava, napravi ta glivica mnogo trosov in izloča potem precejšnjo množino lepljive, sladke in zaradi velikega števila v njej porazdeljenih trosov mlečnate tekočine, ki odteče večkrat v velikih kapljah. Ta pojav ima svoj biološki pomen.

^{*} Na podlagi svojih poskusov je prišel do sledečih ugotovitev:

1. Listni med (mana) se izloča na gornji površini listov brez sodelovanja kakih parazitnih insektov, in sicer zaradi izredne, zelo močne insolacije (sončnega obsevanja) najbrž kot zaščitno sredstvo proti njej, a mogoče tudi kot patološki pojav.

2. Insolacija listov je nevarna za njihovo življenje, če se temperatura dvigne približno do 50° C.

3. Tako kvarno segrevanje listov s sončnimi žarki utegne nastopiti: a) če insolacija traja nekoliko ur pri jasnem nebu; b) če rastlina ni sposobna, da bi s pomočjo transpiracije (izhlapevanja vodne pare skozi liste) uničila (ublažila) insolacijo; c) če insolacijo pospešuje visoka temperatura zraka v okolici rastline.

Brjuhanenko pravi dalje, da temu mnenju o izločanju mane ustrezajo tale znana opazovanja:

1. Mano izločajo v glavnem listi in igle dreves, ki stoje na samem in niso v senci.

2. Izločanje je posebno močno v gornjih delih krošnje, eventualno na onih listih, ki so bolj izpostavljeni sončnim žarkom.

3. Listni med čisto popolnoma pokriva gornjo površino listov, medtem ko se na spodnji strani listov pojavljajo samo posamezne drobne kapljice, ki se pokažejo morda šele kasneje, ko paraziti, ki se zarijejo na spodnji površini lista, list preluknjajo zaradi hranjenja.

4. Znani so mnogi primeri, da paraziti sploh niso bili opaženi, ali pa so se pojavili šele sredi ali celo na koncu periode izločanja mane.

5. Mana se pojavlja ob suši, ob veliki vročini in pri jasnem nebu.

6. Med izločanjem mane ni na listih opaziti normalnega turgora (notranji napon listnega tkiva), iz česar je treba z gotovostjo sklepati na pomanjkanje vode.

Iz Grozdaničevega članka v Čebelarskem obzorniku 1936.

Neke muhe te kaplje rade posrkajo in ko odlete prenesejo trose na kako drugo rastlino. b) Nekatero rastline imajo medovnike tudi izven cvetov, tako n. pr. črešnje na listnih pecljih, posamezne vrste fižola na prilistkih, mnoge vrste rastline centaurea (glavinec) na nazobčkanih zunanjih brstnih luskah, potonike (paeoniae) na robovih čašnih listov. Tukaj se torej pojavljajo brez sodelovanja žuželk sladke kapljice, o katerih bi lahko domnevali, da so mana, a so le izločen nektar. c) Na zelo mladih brstih ali drugih nežnih delih rastlin se lahko pojavi, če so jih obžrle gosenice ali žuželke, kot izločina poškodovanega staničja sladek sok, ki pa seveda ni niti nektar niti mana. (Dalje prihodnjič.)

Rado Ličan:

Bela detelja

Kadar je govor o detelji, se vedno spomnim prisrčne legende, ki sem jo pred leti našel v neki knjigi. Takole se glasi:

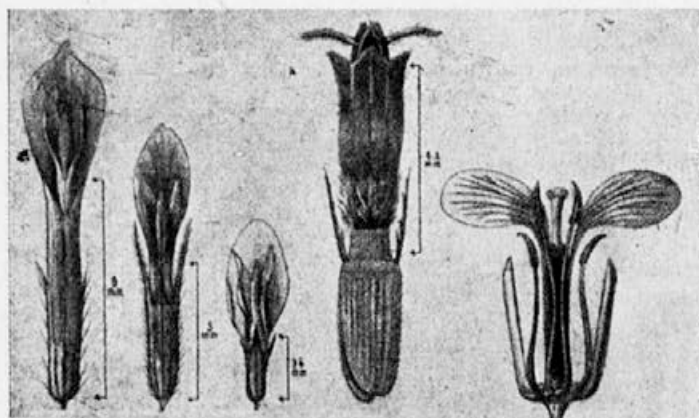
»Nekdaj so brale čebele med na črni in beli detelji. Domov so ga prinesle toliko, da jim ga je v izobilju preostajalo. Ker pa niso hotele od svojih zalog nikomur ničesar odstopiti, jim je zapovedal Bog, da morajo ob nedeljah počivati, ali pa opustiti bero na črni detelji. Toda marljive čebelice niso hotele niti enega dneva preživeti v brezdelju. Zato obiskujejo od tedaj samo še belo deteljo, dočim so črno deteljo prepustile čmrljem.«

Iz te stare legende (Perger A.: Pflanzensagen 1864) nehote začutiš, kako tesno je povezan preprost človek z naravo in kako pravilno zna opazovati. Kajti res je, da čebele črno deteljo naravnost zamenjajo, kar tem bolj preseneča, ker jih je na beli detelji, ki ji je morda izmed vseh detelj najbolj podobna, vedno mnogo. Po tem bi marsikdo sklepal, da ne med tako izdatno kakor njena bela posestrima. Toda, ko gledaš čmrlje, kako vztrajno obirajo njene rdeče glavice, boš to domnevo takoj zavrgel. Če se ne boš spuščal v globlja raziskovanja, boš ostal pač pri preprosti ugotovitvi, da so

si čebele s čmrlji nekako porazdelile pašna področja. Zakaj je temu tako, danes prav dobro vemo. Čebele s svojimi 6 do 6,5 mm dolgimi rilčki pri črni detelji ne dosežejo medovnikov, ki leže na dnu skoraj 10 mm dolgih cvetnih cevč. Pri beli detelji so cveti dobra 2 mm globoki. Torej pridejo čebele z lahkoto do medovnikov in jo zato tudi marljivo obletavajo, če le ni drugod boljše paše.

Bele detelje pri nas marsikje ne goje več kot krmsko rastlino v širših posevih. Najdemo jo le še kot samoraslo na peščenih travnikih, na njivskih ogonih in ob potih. Tu in tam je kak njen cvet rožnato nadahujen, kar kaže, da se intermediarno križa s črno odnosno travniško deteljo. V medenju zelo zaostaja za to svojo sorodnico. Medtem ko izločajo posamezni cveti črne detelje do 3 mg, v posebno ugodnih okoliščinah celo 6 mg nektarja, ga je v cvetih bele detelje le nekaj stotink miligrama. Pri opravevanju je skoraj izključno navezana na žuželke. Cook ni našel na desetih cvetnih glavicah, ki so bile prekrite s tančico, prav nobenega semena, pri desetih drugih, ki so bile žuželkam dostopne, pa je našel 541 semenskih zrn.

Pri črni, inkarnatni in beli detelji (prvi trije cveti), kakor tudi pri sončnici (četrti cvet) je nektar skrit na dnu globokih cevastih cvetov, dočim so medovníki pri repici (peti cvet) razkriti in zaradi tega lahko dostopni žuželkam. Kakor kaže naša slika, je dolžina cvetnih cevč pri posameznih rastlinah zelo različna. Najgloblje cvete ima pač črna detelja.

Bela detelja cvete zelo dolgo. Posamezni cveti se pojavijo že v začetku maja, z zadnjimi pa obračunajo šele prve slane. Čas njenega glavnega razcvita pade v tisto letno dobo, ko je v naravi najmanj cvetja, ko čebelja paša skoraj popolnoma preneha. In zato je kljub majhnim količinam nektarja, ki ga izloča, za čebelarstvo precej pomembna. Njen med je brezbarven, prosojen, zelo sladek in aromatičen, ima pa to slabo lastnost, da hitro kristalizira. Kot zimsko hrana je potemtakem za čebele neprimeren.

Ker razprede bela detelja svoje korenine tik pod površjem in ker lahko črpa preko bakterij, ki se zadržujejo na njenih koreninah, dušik neposredno iz zraka, ji suša ne pride tako hitro do živega. Zlasti letos, ko smo imeli razmeroma precej, toda neizdatnih padavin, se je dobro počutila. Iz Švice poročajo, da se je tamkaj na široko razrastla, dočim je nadležna zlatica, ki je še spomladi na travnikih prevladovala, domala izginila. Tudi na naših travnikih sem opazil bele detelje letos mnogo več kakor druga leta. Morda sem se motil. Morda sem je videl več samo zaradi tega, ker sem se bolj zanimal zanj kakor včasih. Pa naj bo že tako ali tako. Prav bi vsekakor bilo, da bi se ta nežna medonosnica tudi pri nas čim bolj razširila.

Vreme je odvisno predvsem od vetrov; zato Primorec ne govori o vremenu, temveč o vetru. Od najrazličnejših vetrov, ki jih Primorec pozna in razlikuje, so za nas važni le štirje: jugovina (široko), burja, mistral in burjica.

V poletju obvladujeta mistral in burjica vso Primorsko, predvsem pa zahodno obalo. Kakor se poleti v gorovju menjata hladni »hribovec« in topli »dolince«, prav tako se ob obali menjata mornik (mistral) in sušnik (burjica). Okoli devete ure dopoldne, ko sonce do neke mere ogreje obalo in celino, prične pihati svež mistral (mornik) in raste z nastopajočo dnevno vročino. Nekako ob 14. uri doseže največjo jakost, nato pa prične polahko pojenjavati in s sončnim zahodom popolnoma preneha pihati. Zato je pritisk vročine v dopoldanskih in popoldanskih urah večji kot pa opoldne, ko stoji sonce najvišje. — V poznih večernih urah prične pihati svež veter s celine na morje (sušnik). Prvi sunki so še vroči in topli, pozneje pa osvežujoči. Pri obeh vetrovih ostane nebo jasno — podnevi žgoče sonce, ponoči brez števila zvezd. Drugačne so vetrovne razmere ob obali Kvarnera. Sveži mornik sploh ne pride do izraza, ker mu zapirajo otoki prost prehod. Zjutraj veje še burjica, nato pa nastopi tišina (brezvetrje) z veliko dnevno vročino.

Popolnoma drugačno sliko nam dá zimska polovica leta (oktober—april). Tedaj neomejeno kraljujeta burja in jugovina. Jugovina prihaja z južne, jugovzhodne in jugozahodne smeri, burja pa z vzhodne, severovzhodne in severne strani. Nastop in jakost obeh vetrov sta odvisna od razdalje med minimum in maksimum zračnega tlaka. Ako je minimum nad Sicilijo, tedaj imamo jugovino s padavinami v smeri maksima zračnega tlaka, ki je nekje nad osrednjimi Alpami. Če je minimum nekje ob Sardiniji, je maksimum ob robu Vzhodnih Alp. V tem primeru imamo v vsem severnem Jadranu močno burjo, v južnem pa jugovino. Ako je minimum v višini Genovskega zaliva, je maksimum nekje v Panonski nižini. Tedaj imamo menjajoče se vetrove zaradi zračne depresije na samem polotoku.

Jugovina (široko) je neprijeten vlažen veter, ki povzroča ogromne valove z visokim kipeanjem ob obali in najvišjo (povečano) plimo. Nizko na nebu se kopičijo grmade velikanskih oblakov, ki z večjo ali manjšo brzino potujejo v smeri celine. Jugovina veje enakomerno in ne zaide ravno v vsak »kotiček«. Posebno po viharju je kar znosna, da — celo prijetna.

»Burja brije 15 mesecev na leto«, trdi Primorec, kar seveda ne more biti res. Vendar hoče s tem poudariti njen prevladujoči vpliv glede na druge vetrove. Burja, kakor smo že omenili, prihaja iz notranjosti in razvije vso svojo silo šele na Krasu — prav posebno pa še tam, kjer ne zadene ob kake ovire, n. pr. pri Ajdovščini, dalje v široki kotlini med Postojno, Št. Petrom in Divačo. Znamenita senjska burja vpada skozi prelaz Vratnik iz Like naravnost na morje in prihaja tod iz iste smeri kot jugovina. Na nekaterih prehodih ima tako razdiralno moč, da so morali z zidovi zavarovati cesto in železniško progo. Burja ne brije enakomerno, nego se zaganja v sunkih. Barometer stoji izredno visoko, nebo pa je prekrito z oblaki, ker veje v veliki višini nasproten veter — jugovina. Burja dobi v Istri izredno moč šele 2 do 3 km pod Čičarijo, nato pa njena sila pojenjuje proti zapadu in jugu. Njena največja moč je v Trstu, na Reki in v vsem Hrvatskem Pri-

morju. Tam najde vsak kotic, tuli, zavija in žvižga okoli oglov, trese vrata in okna ter biča morje. Ob obali povzroča zmanjšano plimo in najnižjo oseko.

V neposredni zvezi z vetrovi sta zračna vlaga in oblačnost. Najnižje barometrično stanje je ob jugovini, pa tudi največja nasičenost zraka z vlagjo. Oba vetrova pa imata v zimski polovici leta za posledico oblačnost. Tako ima južna Istra le 155 popolnoma jasnih dni v letu (Ljubljana le 65). Od oblačnih dni jih odpade na julij in avgust v Primorju 16, v Ljubljani pa 21. Popolnoma meglenih in oblačnih dni ima Istrsko Primorje okoli 65, Ljubljana pa 175 na leto!

Padavine nastopajo predvsem na jesen, deloma tudi spomladi in pozimi. V poletju skoraj ne moremo govoriti o njih. Dočim pri nas dežuje skoraj

Partija iz parka Lokva pri Lovrani.

vse leto in to precej enakomerno, dežuje v območju sredozemskega podnebja večinoma v močnih nalivih in v velikih množinah hkrati, vendar ni po navadi dež nikdar dolgotrajen. Tudi v visokem poletju je možen tak naliv. Če pa primerjamo količino padavin v posameznih krajih, opazimo, da ima nižinski svet ob zapadni obali pod 100 cm poprečnih letnih padavin. Kakor hitro se oddaljimo v notranjost v višje ležeče kraje, pa je porast padavin znaten (do 150 cm in tudi več). Veprinac, ki leži tik nad Opatijo pod Učko v višini 500 m nadmorske višine, ima n. pr. kar 205 cm, dočim ima Opatija 172 cm. Kraji ob zapadni obali in v nižinskem svetu imajo dosti manj padavin, n. pr. Medulin 89 cm, Rovinj 74 cm, Lim 91 cm, Poreč 86 cm. Če primerjamo te padavine s padavinami v Ljubljani, ki jih ima 145—150 cm, vidimo, da so v Ljubljani porazdeljene na vse leto, dočim se pojavljajo v Istri le od časa do časa v obliki velikanskih nalivov.

Naslednja razpredelnica nam kaže, kako so padavine razdeljene na posamezne letne dobe (v odstotkih):

Kraj	Zima	Pomlad	Poletje	Jesen
Medulin	25,0	25,9	14,0	35,1
Pulj	20,8	25,1	21,6	32,5
Opatija	19,2	25,0	17,0	38,8
Veprinac	22,0	29,1	16,5	32,4
Rovinj	23,2	27,3	15,4	34,1
Ljubljana	16,8	24,4	31,1	27,7

Iz zgornje razporeditve je jasno razvidno, da imamo pri nas glavne padavine v poletnih mescih, dočim je glavno deževje v Istri jeseni. Pri nas je najmanj padavin v zimskih mescih, dočim ima Primorje najmanj padavin v poletju.

V. Rastlinstvo. V Istri se križa in prepleta mediteransko rastlinstvo s srednjeevropskim (baltiškim) in ilirskim rastjem. Na rastlinstvo imata največji vpliv podnebje in tla. Predstavniki zimzelenega t. j. mediteranskega rastja so v Istri lavorika in oljka, dočim oranže in limone zaradi ostre burje manjkajo. Makija (macchia) in vedno zelene livade se vlečejo le ob zapadnem robu Istre južno od Rovinja, toda nikjer je ni ob Kvarneru.

Zastopnikom ilirskega rastlinstva so predvsem pogodu razmere v notranjosti Istre. Tu rastejo: mali jesen (*fraximus ornus*), črni gaber ali gabrovec (*ostria carpinifolia*), cer (*quercus cerris*) in pravi kostanj, za katerega pa si niso na jasnem, h kateri skupini naj bi ga prav za prav prišteli.

Srednjeevropsko (baltsko) rastlinstvo je vezano na razne vrste travnatega in gozdnatega rastja.

Vendar je človek močno izpremenil prvotno lice s tem, da je izsekal gozd. Tako so nastale današnje livade, pašniki, vinogradi, polja, sadovnjaki in oljčni gaji.

Nas ljubljanske čebelarje bodo zlasti zanimali predeli na toplem, sončnem jugu brez megle in njih rastje. V naslednjem se bom nekoliko pomudil pri mediteranskem rastlinstvu:

Makija (*macchia*) je izrazita mediteranska divjina. To je vedno zelena goščava z 1 do 3 m visokim grmičjem. Prav za prav predstavlja nekak prehod med vedno zeleno livado in gozdom. Makija uspeva le v vlažnem toplem obrežnem (obmorskem) pasu zahodne Istre od Medulina do Rovinja, ob kanalu Lima in na Brionskih otokih. Revnejša in redkejša je ob Kvarneru do Rabaca, ob ustju Mirne in deloma še v Opatiji. Posamezni zastopniki makije sežejo prav do Trsta, Miramara in do Sv. Križa. Makija tvori južno od Rovinja 1 do 3 km širok pas ob morju, globlje v notranjost Istre pa ne seže nikjer. Tudi višine ne ljubi. Pri 50 m nadmorske višine makija takoj preneha in preide v zimzeleno livado. Prav posebno ji ugajajo apnenčasta tla. Krasota in izreden užitek je, sprehajati se po ozki stezi skozi makijo. V goščavi se blešči temnozeleno listje, med katerim se ostro odražajo beli, rdeči, rožnati in rumeni cveti; vse ozračje pa je polno čudovito aromatičnih vonjav. Makija cvete in raste le v zimski polovici leta, v vročih poletnih mescih vsa rast zastane in počiva.

Najznačilnejša rastlina makije je veliko vresje (*erica arborea*), ki se v šopih širi in poganja kvišku ter doseže do 3 m višine. Poleg njega se ko-

šati jagodovo drevo odnosno grm (*arbutus unedo*) obloženo z oranžnorumenimi in oranžnordečimi sadeži ter posuto s snežnobelimi cveti. Vmes prerašča goščavo plemenita lavorika (*laurus nobilis*), ki pa prav za prav ne spada v makijo. Z njo se kosa zeleni hrast ali adraš (*quercus ilex*), steze se tišči mirta (*myrtus italica*), ob obali pa se košati pernata pistacija, tudi tršlja imenovana (*pistacia lentiscus*). Neka podvrsta te pistacije daje dišeče smolnato olje, uspeva pa le na skrajnem jugu polotoka. Mogočni grmi zimzelene lemprike (*viburnum tinus*) so pomešani z ligustom (*ligustrum*), zeleniko (*philirea media*) in divjo oljko (*olea oleaster*) ter dopolnjujejo goščavo makije. Okoli Pulja raste tudi nepravi plutec (*quercus pseudosuber*). Med

Zgodnja pomladanska vegetacija (konec januarja ali v začetku februarja) ob robu makije pri Pulju.

našteto rastje se mešajo brinjevi grmi, razne plezalke in ovijalke ter bodičasto grmovje, n. pr. rožni grm itd. Tudi manjše cvetlice uspevajo tod, posebno ob robu makije, n. pr. razne vrste kadulj in pelinov.

Na mnogih krajih je makija tako gosto razraščena in preraščena, da je popolnoma neprehodna, največkrat zato, ker se v tej divjini sijajno počuti in razvija, kakor sem že omenil, najraznovrstnejše trnasto grmovje in grmovje z bodičastimi listi, n. pr. tetivika (*smilax aspera*), bodčec (*paliurus*), mišji trn (*colutea arborescens*), razne vrste kopinjakov ali robide, šipka itd.

Domačini goje murve, smokve, oljke in lavoriko, poleg drugega sadnega drevja še: breskve, marelice, slive in vinsko trto. Na njivah vidimo razen pšenice mnogo koruze, zgodnjega sočivja in raznih dinj.

Prav na jugu okrog Pulja prehaja makija v zimzeleno livado s prav nizkim grmovjem in grmičevjem, katero posebno cenijo pasočje se ovce.

To grmovje pa je tudi izborno skrivališče za razne strupene kače in drugo golazen. Zimzelena livada je nastala po uničenju makije in tvori dalje v smeri notranjosti nekak prehod k šibjakovi formaciji in kraški pušči. Lahko bi imeli zimzeleno livado tudi za nekako zakržljano makijo, s to razliko, da je makija nizek gozd, zimzelena livada pa nizko grmičevje.

Rastje Srednje Istre pripada mediteranskemu področju, katerega glavna predstavnika sta oljka in vinska trta. Ta del Istre ima nešteto živih mej, obraslih s smrdljivko (pistacia terebintus), trnjem, šipkom, kopinjaki, kaduljo, pelinom, rožmarinom in resedo. Vsepovsod goje sadno drevje, murvo itd. V višjih legah se širi gozd in tvori ozadje nižinske scenarije.

Vegetacija ob potih in robu makije (*Erballium Elaterium*)

Najsiromašnejše je rastlinstvo na Čičeriji. Borni pašniki z redko travo in zelenjem se razprostirajo vsepovsod, le višine kakor n. pr. Slavnik so pokrite z gozdovi.

VI. Naselja. Istra je razmeroma gosto naseljena ob obalah, posebno ob Tržaškem zalivu. Pa tudi zahodna istrska obala ima več večjih krajev: Poreč, Vrsar, Rovinj, Pulj. Ob kvarneski obali so večja naselja, ki so hkrati znana letovišča: Lovrana, Opatija, Volosko, Ičići, Ika in Mošćenice. V notranjosti leži glavno mesto Pazin, ki ga po številu prebivalstva daleč prekaša Pulj. Večji kraji v notranjosti so še: Bale, Tinjan, Kanfanar, Vižinada, predvsem pa rudarski področji Raše in Podlabina, kjer so rudniki dobrega rjavega premoga. Plitvo Čepičko jezero so Italijani izsušili in s tem pridobili lep kos rodovitne zemlje, ki je last rudnika. Prav ta okolica bi bila prav prikladna za prezimovališča naših čebeljih družin, ker leži v dolini komaj dobrih 30 m nad morjem in je zavarovana pred vsemogočno burjo.

VII. **Prebivalstvo** Istre ni enotno in tudi nikdar ni bilo. V večjih mestih ob zahodni obali so naseljeni predvsem Italijani. Srednja Istra ima mešano prebivalstvo. Prav tako je na jugu, vendar tvori jedro povsod hrvaški življ. Ob Tržaškem zalivu so po večini Slovenci, le v mestih prevladujejo Italijani. Ti predeli so po mirovni pogodbi pripadli Svobodnemu tržaškemu ozemlju. Tudi ta pokrajina bi bila za prezimovanje naših čebel zelo prikladna, ker ima najboljše zveze z Ljubljano in je nam najbližja. V vzhodnem delu notranjosti ter deloma po Čičariji živi nekaj tisoč Romunov, ki pa so deloma že slovenizirani. V Pulju in v letoviščih je še nekaj Nemcev, ki so tam ostali iz časov Avstro-Ogerske.

Résumé. Iz celotnega preglednega spisa o Istri je torej razvidno, da so možna prezimovališča za čebele na več področjih in sicer:

1. tik pod strmim obronkom Čičarije v krajih: Sv. Marija, Aver in ob cesti, ki vodi od tod do Rižana,
2. v obalnem, 5 do 8 km širokem pasu, ki se vleče od ustja reke Mirne do kanala Lima v dolžino 20 km,
3. v severnem področju kanala Lima, ki je dolgo kakih 10 km in široko 3 km,
4. v zahodnem in južnem obalnem področju, širokem 5 do 10 km in dolgem okoli 40 km,
5. v okolici Opatije,
6. ob Čepičkem jezeru,
7. ob železniški progi Pazin—Pulj, odnosno od Drage do Pulja in
8. ob Tržaškem zalivu, če nam bo dostopen.

Razprava o Istri in njenih prezimovališčih se naslanja predvsem na znanstveno-teoretične izsledke. Ker do sedaj še nimamo nikakih praktičnih izkušenj, se v razmotrivanju o čebelarških pašnih razmerah ne spuščam. Že po opisanem rastlinstvu pa lahko sklepamo, da se tamkaj v resnici cedi med. Zlasti makija mora biti raj za čebele. Zato bi bilo prav, da bi se naši čebelarji bolj zanimali za pasišča in prezimovališča v Istri kot doslej. Predvsem bi bilo potrebno, da naša zadruga pošlje v vsa gori navedena področja čebelarje strokovnjake, ki naj bi ugotovili možnosti zazimovanja naših ljubljensk. Ti naj bi v zvezi z lokalnimi oblastmi in prebivalci določili položaje čebelnjakov. Izbrati bi morali seveda take prostore, ki bi bili zavarovani pred burjo. Potrebno pa bi bilo misliti tudi na napajališča za čebele, kajti vsa Istra, ki prihaja v poštev za zazimovanje, je izrazito kraški svet, torej pokrajina brez vsake vode. Če bi prepeljali na zimo čebele tjakaj, bi si bilo treba omisliti posebne napajalnike in določiti ljudi, ki bi ob izletnih dneh te oskrbovali.

Članek objavljam z željo, da bi naletel na razumevanje odločilnih faktorjev in da bi na ta način pripomogel k dvigu proizvodnje v našem čebelarstvu.

Pri sestavljanju članka sem uporabljal tale dela in pripomočke:

1. Adamović dr. Lujo: Führer durch die Natur der nördlichen Adria.
2. Adamović dr. Lujo: Die Pflanzenwelt der Adrialänder.
3. Melik dr. Anton: Slovenija I.
4. Krebs: Halbinsel Istrien.
5. Piskernik dr. Angela: Ključ za določevanje rastlin.
6. Bevk dr. Stanko: Botanika za šolo in dom.
7. Zič: Istra, I. in II. del.
8. Posamezne številke Slovenskega Čebelarja.

Po končani paši

Ko boste dobili te vrstice v roke, bo že končano eno izmed najvažnejših obdobij čebelarje here, to je paša na ajdi. Nanjo se zanaša večina naših čebelarjev; od donosa z nje je v največji meri odvisno dobro zazimljenje živali. Komaj tri tedne so jo obiskovale čebele, pa nam okrog Malega Smarna porjavi in ne daje zaradi hladnejših septembrskih noči več kaj prida medečine. »Odlučeni so roži kratki dnovi«, bi lahko vzdihnil s pesnikom tudi čebelarji ob pogledu na porjavela ajdova polja. S pozno povzetajoče ajde dobi žival le še nekaj obnožine.

Pravi čebelar je že pred ajdovo pašo kolikor toliko uredil svoje družine. Odstranil je slabe matice, odpravil slabiče z združevanjem in namestil v plodiščih samo lepo, mlajše satje s čebeljimi celicami.

Če se ni med ajdovo pašo pripetilo kaj izrednega (ropanje, poškodovanje panjev ali satja in podobno), ni po končani ugodni paši pri čebelah nobenega posebnega opravka. Čebelar najbolje stori, da pusti žival čim bolj pri miru.

Moramo pa vsekakor ugotoviti, kako je z zimsko zalogo. Ne sme je biti preko mere, pa tudi ne premalo. Navadno je seveda premajhna. Zato je treba čebele čimprej dokrmiti in sicer po možnosti že v septembru, torej takoj po paši na ajdi. Poznejše dodajanje, zlasti sladkorja, je res samo zasilna pomoč in za zdravje živali škodljivo. S presnavljanjem sladkorne raztopine se namreč organizem čebel izrablja in se zaradi tega njih odpornost proti zimskim nepravilnostim znatno zmanjša. Če sladkorno raztopino pravočasno dodamo, bodo njeno predelavo oskrbele še starejše čebele, ki so od prestanega trpljenja ob ajdovi paši že kolikor toliko oslabele in bi sploh ne dočakale nove pomladi. Pri poznejšem dodajanju v oktobru ali celo v novembru bi morale to delo opravljati tudi mlajše čebele, kar pa bi zahtevalo od njih toliko napora, da bi težko prestale daljšo zimo. Pomnimo, da žive čebele tem dalje, čim bolj mirujejo: ob trdem delu komaj kake tri tedne, pri zmernem do 5 mesecev, če so brez vsakega dela, pa do 6 mesecev.

Zato so pozorni čebelarji že sami ugotovili, da so imeli po panjih vselej polno mrličev, če so prepozno krmili s sladkorjem. Ne opazimo pa tega, če so čebele zaradi ugodne zime zgodaj spomladi izletavale in so take oslABLJENE živali našle svoj grob zunaj v naravi namesto v panju. Družine so na pomlad le ošibele in dostikrat si čebelar ni vedel tega pravilno razlagati. Zazimujmo predvsem neizrabljene čebele, da bodo imele družine spomladi dovolj krepkih delavk!

Pomnimo, da je jesenska klaja po dosedanjih izkušnjah najbolj primerna, ako odmerimo na vsakih 5 delov sladkorja 3 dele vode, ali celo na 2 dela sladkorja 1 del vode. Raztopino lahko dodajamo tudi v večjih količinah naenkrat.

Zgodi se pa, da mora čebelar iz raznih vzrokov le še razdreti kak panj po končani paši. Nekaterim čebelarjem se zelo mudi z razdiranjem takoj po ajdovi paši. To ni samo nevarno zaradi ropanja, ker so dnevi še gorki in so čebele še zelo nagnjene k stikanju za medom, ampak je tudi škodljivo za zalogo, ki se še ni izvalila. Razdirati smemo prej kvečjemu AZ-panje, ker damo lahko zaležene sate giniti kaki drugi družini, nikakor pa ne panjev z nepremičnim delom, ker tedaj ni primeren čas za vdellavanje zaleženih satov v okvire, če jih pa samo prislonimo h gnezdu v kakem panju, se zalega ne vali v redu. Ker se zalega normalno povali do konca septembra, razdiramo panje z nepremičnim delom šele v začetku oktobra.

Ob pomanjkanju sladkorja in medu bo razsoden čebelar po končani neugodni paši razdrl vse družine, ki so prešibke ali zaradi česa drugega nesposobne za zazimljenje. Čebele omete v kak zaboj in jim uniči matice. Medeno satje dodane ob strani onim družinam, ki so potrebne pomoči, zaležene pa namesti tik zalege v gnezdu, da se skupno povale.

Satov v plodišču zdaj ne smemo več premeščati, ker so si čebele že med ajdovo pašo in tudi prej uredile svoje gnezdo tako, kot je potrebno za dobro prezimovanje.

Osirotele čebele izločenih družin stresemo v medišča takim panjem, ki so premalo živalni. Ubožice se prav radi pridružijo novi družini in ta jih sprejme brez boja. Medišča pa zdaj čimprej izpraznimo in zaprimo z ločilno desko. Nato panje temeljito pregledmo od znotraj in zunaj! Če najdemo kako razpoko, jo moramo takoj zadelati, da ne bo prepaha. Tudi mrežice na vratcih zadelajmo s časopisnim papirjem, ker so zdaj že hladne noči in močan vonj po ajdovem medu še vedno

vabi tujke na rop. Umestno je žrela pripretili, da se čebele laže branijo nezaželenih obiskov sosed in sitnih os.

Kdor je pravilno in pravočasno, to je pred ajdovo pašo, uredil družine za prezimovanje, ta ima v tem času prav malo opravila. Če se mu zdi potrebno zamenjati kak prazen sat z medenim, naj to stori tako, da ne bo motil reda v gnezdu čebel.

Navadno je zimsko gnezdo v središču panja. Zgodi pa se, da ga čebele premaknejo na stran. V tem primeru ga lahko čebelar še ta mesec premesti v sredino panja, a tako, da ostane vrstni red središčnih satov nespremenjen. Ob straneh gnezda naj bodo le medeni sati, ki bodo čebelam spomladi zelo potrebno skladišče živeža. Sredi gnezda pa bodo imele, ko se izvali zadnja zalega, le nekaj praznih celic, v katere bodo lahko zlezle v hudem mrazu. Pozneje bodo te celice prve zibke za nov naraščaj.

Savinjska: **Iz mojih čebelarskih zapiskov**

(Nadaljevanje)

Tri matice v enem panju. Leta 1927. je bila pozna pomlad. Prestavljala sem 15. in 17. maja. V omari je čakalo lepo število okvirčkov z zažičenimi satnicami na roje, toda rojev ni hotelo biti. Sele 11. junija ravno opoldne zabučil iz prvega kranjiča roj. Se preden pa roj sede na veje, se mu že pridruži tovariš iz panja »Svetega Jurija«. Moji načrti niso soglašali s to samovoljnostjo čebel. Nekoliko zagrenjena se spravim k ogrebanju. Dokaj močan roj vsadim v panj št. 1 na devet popolnoma izdelanih satov. Čez 11 dni ga pregledam — in ostrim. Na vseh devetih satih zalega, dva pokrita matičnika, dva že zaležena, a nepokrita! Matico najdem dvakrat. Po pregledu zaprem panj in se zamislim. Le kaj je temu čudaku? Ali namerava rojiti ali obnoviti matico? Po obilni zalegi sodeč se mi je zdelo prvo verjetneje. »Počakaj!« si mislim, »preženem ti muhe in prikrajšam peruti! Roj bom napravila sama.«

Takoj drugi dan se lotim dela. Odvzamem mu pet zaleženih satov s čebelami vred, z njimi tudi onega, ki je imel pokrita matičnika. V drugem AZ-panju poiščem še en sat z obnožino in medom. Sate postavim v panj št. 7, manjkajoče pa nadomestim v vseh treh panjih s celimi izdelanimi sati. V panju št. 1 ostanejo samo štirje zaleženi sati. Iz radovednosti, kaj bo, mu pustim nepokrit matičnik. Tudi to pot najdem dvakrat matico. Naslednji dan napravim iz štirih AZ-panjev še en roj ter mu vcepim zaprt matičnik iz narejenca št. 2.

Oba narejena roja sta se dobro obnesla. Paša je bila primerna in matici sta lepo zalegali. Zanimalo pa me je, kaj dela moj čudak v št. 1. Po izletu sodeč je bil kar v redu. Grem na preiskavo. Iz panja potegnem prvi sat. Težak je; na njem je mnogo zalege, medu in obnožine. Na drugem že najdem matico. Oba sata odložim na kozico in nato še tretjega. Na četrtem me zopet presenetil matica. Tega postavim ločeno od drugih na kozico. Petega uvrstim poleg prejšnjih satov. S šestim izylečem tretjo matico. Tudi tega postavim posebej na kozico. Pregledam še ostale tri sate; vsi so zaleženi. V zaleženih celicah opazim po več jajčec. Ogledujem matice; enkrat eno, drugič drugo. Vsako matico obdaja truma čebel, ki ji v procesijah slede, kamor se premakne. Pet zaleženih satov prestavim v medišče, prazen prostor pa izpolnim s praznimi sati. V plodišče denem sate z maticami v prvotnem razporedu, vmesno praznine pa zastavim z rezervnimi sati. Ta moja odredba ni bila napačna. Že pri drugem pregledu sem opazila, da se je število jajčec v celicah zmanjšalo na dvoje, v nekaterih celicah celo na eno samo. Kadar koli se je število jajčec v celicah zopet pomnožilo, sem sate znova izmenjala. Učinek je bil vedno isti. Vsakih 14 dni sem gotovo brskala po panju, včasih še v krajšem razdobju. Pri tem sem ugotovila, da ima vsaka matica zase točno odmerjen prostor za zaleganje. Zdelo se mi je, da so jim delokrog določale čebelice. Škoda, da takrat še nisem barvala matic.

Naša čebelarska podružnica je priredila predavanje. Za take priložnosti sem si vedno pripravila seznam raznih vprašanj. Tedaj sem med druga uvrstila tudi vprašanje o treh maticah. Pred predavanjem pa sem povabila čebelarja iz sosesčine na pregled panja, katerega sem nameravala predstaviti kritičnim starejšim tovarišem. Skupaj sva ga pregledala. Še vedno ista slika: tri matice in vse tri zalegajo. Dobro sem se zavedala, da bom naletela, ko bom sprožila vprašanje o treh maticah, na krdelo nevernih Tomažev, ki bodo ugibali, če se v moji glavi vsa

kolesca pravilno vrte. Moje poročilo bodo imeli za čebelarstvo bajko ali za plod ženske domišljije. Prav sem računala. Zgolj ugledna moška priča me je rešila ponižanja. Tehnega odgovora pa le ni bilo. Nekdo me je celo zastrašil, da se v do glednem času lahko pripravim na brezmatičen panj. Matice se bodo med sabo poklale. Slaba tolažba!

Matice so se držale v panju prav do pozne jeseni. Vse tri sem zazimila z obilno zalogo hrane. Nestrpno sem čakala pomladi, da bi jih zopet videla. Kolikokrat so pozimi zaposlile moje misli. Toda tega veselja mi niso napravile. Ze mesca januarja sem našla na lepenki med čebelami in drobirjem dve mrtvi matici. Tretja je ostala na vladi. Svojo življenjsko nalogo je dovršeno opravljala. Po dobrih dveh letih jo je družina prelegla.

O popisanem pojavu sem mnogo razmišljala. Kako je prišlo do treh matic v istem panju? Zase sem prepričana, da so čebele združenih rojev potrdile obe matici, ki sta jih imela roja prej kot ločena, tretjo pa so si vzgajile iz zaleženega matičnika. Nerešeno pa ostane vprašanje, kaj bi storile čebele v primeru, če bi ne posegla vmes moja roka. Ali bi rojile?

Ali troti, ki so se polegli iz jajčec čebel trotovk, lahko uspešno oprasha matice? Leta 1939. je naš šolski upravitelj pričel čebelariti s tremi podarjenimi roji. Dobil jih je okrog srede julija. Upravitelj je vedel samo to, da so mu roji potrebni, če hoče začeti čebelariti, slabosti poznih rojev pa ni poznal. Dobričina, kot je njemu malo enakih, je imel precej čebelarske žilice. Zazimil je vse tri roje z dodatkom hrane v obliki sladkorja.

Spomladi leta 1940. mi potoži, da sta mu dve družini preminuli. Tretja še živi, toda ne kaže posebne živahnosti. Matice ne najde, zalege ni, obnožino nosijo čebele le po malem. Redke ličinke in jajčeca so razmetana po celicah, zaloge je dovolj. Tako mi pripoveduje in prosi nasveta. Po njegovih izjavah sodim, da že gospodarijo v panju čebele trotovke. Rada bi mu pomagala z rezervno matico, ki sem jih imela več v zalogi, toda v tem primeru bi jo prav po nepotrebnem žrtvovala. Svetujem mu, naj omete čebele v kak zaboj, nakar naj jih v primerni razdalji od čebelnjaka strese na sončnem prostoru na tla. Meni naj prinese iz tega panja dva sata, v zameno zanja pa bo dobil sat s pokrito zalego in sat z jajčeci. Rečeno — storjeno! Ko pregledam prinesena sata, takoj ugotovim na njih sledove trotovk.

Ometene čebele so se vrnile v panj in se kljub znatni spremembi kmalu znašle. Z marljivostjo so pričele popravljati, kar jim je pokvarila zima. Nad dodano zalego so nategnile matičnike in jih skrbno negovale. Čez kaka dva tedna se je zvalila nova matica. Toda v nobenem čebelnjaku še ni bilo tedaj trotov. Le ubogi spački, ki so izvirali od čebel trotovk, bi ji lahko bili na uslugo. Ni jih bilo mnogo, vendar je matica dosegla svoj svatovski namen. (Če bi se spraštev ponesrečila, je v mojem prašilčku čakala rezervna matica.) Sprašena matica je začela kmalu zalegati. S pomočjo dodanih zaleženih satov je družina hitro narastla. Pri prestavljanju 16. maja sem se prepričala, da je matica kos svoji nalogi. Pri točenju 22. junija sem pregledala plodišče in našla na vseh satih velike ploskve po večini pokrite zalege.

V začetku junija sem se udeležila čebelarskega predavanja v sosednji vasi. Predavatelj je bil mlad učitelj z desetletno čebelarsko prakso. Po predavanju sem mu zastavila tole vprašanje: »Ali je mogoče, da se mlada matica sprasi s trotom čebele trotovke.« »To še ni dognano,« mi je kratko odgovoril.

S šolskim upraviteljem sva se samo spogledala, rekel pa ni nobeden nič.

15. julija je prihitel upravitelj ves razburjen k meni z novico: »Roj imam, roj!« Hm, kakšen roj in iz katerega panja? Menda ni rojila družina, ki je bila spomladi brez matice? Med tem časom je namreč kupil dva roja, takó da je imel sedaj zopet tri družine.

Takoj sem se odpravila z njim v njegov čebeljak. Pregledala sem plodišče sumljivega panja. Sati so bili prazni, skoraj brez zalege. Ob robovih nekaterih pa je viselo vse polno matičnikov. Nad 30 jih je bilo — krasnih in že pokritih. Izleženega ni bilo najti. Do dveh matičnikov sem porezala vse. Roj sem stresla v medišče, poiskala matico in jo uničila. Stvar je bila v redu. Čez 17 dni je zalegala že nova matica. Družina je šla močna in z zadostno zalogo hrane v zimo.

Spomladi leta 1941. je izbruhnila vojna. Čebele je upravitelj prodal pred odhodom v pregnanstvo. Po vojni se ni več vrnil v naš kraj. Doli nekje na Primorskem bistri sedaj glavice deci, osvobojeni izpod tujega jarma. Ali se spominja svojega kratkotrajnega čebelarjenja, ki je meni pripomoglo do zanimivega odkritja in novega vpogleda v tako skrivnostno snovanje naših čebel?

Ing. Rihar Jože: Obveščevalne postaje

Vreme v juniju so kvarile nevihte z nalivi, ki so se pojavljale krajevno v teku celega mesca. Zato je paša v več primerih začasno odpovedala (gozdna in kostanjeva). Tudi v juliju so bile prve dni nevihte, kasneje pa večkrat po malem dež.

Čebelje družine so se letos zelo hitro razvijale. Nabrale so tudi mnogo obnožine; saj so imele v juniju marsikje po dva do tri sata napolnjene s cvetnim prahom. Skoraj vsi obveščevalci poročajo o poznih rojih, ki po navadi niso zaželjeni in jih je često treba krmiti.

Mesečni popreček za	Toplota	Padavine	Izlet	Donos — poraba
junij	19,98° C	132,6 mm	23 dni	+946 dkg
julij	21,63° C	106,5 mm	29 dni	-28 dkg

Glavni donos je bil s travniških rož (kadulja, glavinec, detelje), ponekod je bilo nekaj mane na smreki, jesenu in bukvi. V gozdu so poleg tega čebele brale na malini, srobotu in krhliki. Lipa je nudila obnožino; pravemu kostanju so škodovale nevihte in zato so čebele tudi na njem dobile v glavnem samo obnožino. Pravi kostanj je začel cvesti v Turškem vrhu 5. 7., v Mali Nedelji 12. 7., na Gorenjskem pa 24. 7. Kot pomembnejšo medečo rastlino v juniju je treba omeniti sončnico. Vendar je bil julij suh in skop, o čemer najbolj zgovorno govorijo številke v preglednici.

Breg — Križe: Konec julija so skoraj vsi panji prelegali.

Kalce: Panju na tehtnici je bilo odvzeto 10 kg medu.

Opatija: Do septembra ko cvete »dušica — rožmarin«, mi bodo družine le životarile.

Zirovnica — Cerknica: Travniska paša se je začela letos zaradi spomladanske suše v aprilu 14 dni prej kakor običajno, kljub temu pa so družine zakasnele v razvoju za 14 dni. Travnisko pašo, ki je bila razmeroma dobra, so izkoristile le močnejše družine, pa še te so čebelarji puščali da so rojile. Nekateri so sami narejali roje, da so na ta način zamašili vrzeli, ki so nastale v pretekli zimi. V juniju je vse tako kazalo, da bo prišla hoja, medenje pa je preprečil večkratni dež. V juliju so nekateri čebelarji odpeljali čebele v gozd, ker je začela po vrhovih Javornika hoja zares mediti. Običajno začne mediti najprej v nižinah, letos pa je bilo ravno nasprotno.

Grm — Novo mesto: Čebele so precej prelegale in silile k rojenju. Roji, ki sem jih dobil, se niso obnesli, ker so imeli mlade matice. Letos so se bolje izkazali narejeni roji. Proti koncu julija je bilo zopet opaziti mano na hrastu, zaradi dežja dne 31. 7. pa je zginila.

Novo mesto: Družine, ki jih je bila zima močno oslabil, so si v juniju nekoliko opomogle, ali glavne pomladanske paše niso mogle prav izkoristiti, kar se v mediščih zelo pozna. Opazovani panj je tudi eden takih. Ker v tem mescu travniki niso trpeli zaradi suše, so imele čebele nekoliko bere na travniškem cvetju. Po rojih je bilo veliko povpraševanje. V splošnem je bilo malo rojev. Zaradi dežja v začetku julija so travniki po košnji zopet lepo ozeleneli in so čebele dobile na otavi toliko, da za ajdo ni bilo treba spekulativno pitati. Upamo, da bo na ajdi dobra bera.

Črnomelj: Panj na tehtnici je dal 10. 7. roj, težak 3,5 kg, 20. 7. pa je bilo v panju odvzeto 16,6 kg medu.

Selnica ob Dravi: Čeravno so bili listi v gozdu oškropljeni z mano, nam je gozd popolnoma odpovedal. Sumimo, da to ni bila prava mana, in da je čebele ravno zaradi tega niso brale. Zalega se je proti koncu julija začela širiti. Zato pričakujemo dobro pašo na ajdi. No, saj nam je tudi potrebna, ker bi bili drugače na istem kakor lani.

Obveščevalna postaja	Vzrnan nad morjem	Panj je na teži						Toplina zraka						Dni je bilo																		
		pridobil v			izgubil v			v mesecu čistih dkg		največ pridobil		najvišja v		najnižja v		srednja mesečna		izletnih		deževnih		snežnih		oblačnih		pol jasnih		jasnih		vetrnatih		
		1.	2.	3.	1.	2.	3.	pridob.	rabil	dkg	dne	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.
		mesečni tretjini dkg						mesečni tretjini C°						mesečni tretjini C°						mesečni tretjini C°												
Breg — Tržič	483	340	40	70	320	60	10	660	—	400	—	2	30	27	35	9	8	16	10,93	29	7	—	10	10	10	12	10	10	12	10	12	
Kranj	385	170	70	190	80	30	88	242	—	85	26	34	30	34	10	12	14	21,11	22,09	31	10	—	7	14	9	5	7	14	9	5		
Virmaše — Škofja Loka	361	—	—	65	110	170	10	—	225	—	35	29	32	28	15	13	14	24,17	26	3	4	—	2	9	17	5	2	9	17	5		
Kalce — Logatec	485	315	30	490	55	65	75	640	—	170	27	28	27	28	11	12	16	19,55	30	11	—	1	18	11	30	11	1	14	16	31		
Moščenška draga — Opatja	3	225	600	1050	—	—	—	100	1775	—	250	26	30	27	28	9	10	13	18,50	30	3	—	3	17	9	12	3	17	9	12		
Bistra — Borovnica	290	250	—	380	940	30	20	8450	—	100	120	160	60	—	340	—	10	21,06	25	5	—	5	10	16	6	5	10	16	6			
Verd — Vrhnika	290	220	5	170	40	215	130	10	—	135	6	36	26	36	15	15	19	22,58	23	6	—	1	8	15	16	1	8	15	16			
Brest — Barje	290	135	140	285	—	35	40	495	—	65	27	—	—	—	—	—	—	—	—	26	7	—	5	12	14	11	—	—	—	—		
Žirovnica — Cerknica	551	235	35	230	85	130	30	245	—	75	3	1	27	33	13	9	10	20,68	31	9	—	3	16	11	19	3	16	11	19	3		
Ribnica	500	270	370	415	—	—	—	1055	—	100	25	29	28	29	28	8	12	18,43	30	2	—	5	21	3	9	2	5	21	3	9		
Krka	300	625	115	390	60	10	85	945	—	140	3	35	31	35	11	10	13	21,60	29	5	—	2	16	12	23	2	16	12	23			
Livold — Kočevje	459	1010	500	920	50	—	—	2380	—	220	29	—	—	—	—	—	—	23	23,40	31	6	—	8	15	12	14	8	15	12	14		
Pluska — Trebnje	207	425	—	35	95	835	60	35	—	180	1	30	27	30	12	12	14	20,78	28	10	—	4	19	6	14	4	19	6	14			
Grm — Novo mesto Stari log pri Kočevju	402	570	545	605	—	—	—	1675	—	170	31	33	29	31	15	9	11	19,91	29	11	—	3	17	10	15	3	17	10	15	3		
Novo mesto	202	145	245	345	50	20	80	585	—	85	30	34	32	32	9	9	14	20,26	31	11	—	1	18	11	11	1	18	11	11	11		
Črnomelj	156	310	100	100	50	130	75	100	—	240	20	—	—	—	—	—	—	22,03	31	8	—	1	11	14	6	1	11	14	6			
Sv. Lovrenc na Pohorju	442	230	410	425	55	135	30	855	—	130	25	—	—	—	—	—	—	—	—	21	3	—	1	11	17	1	11	17	1	17		
Selinca ob Dravi	324	410	200	360	70	130	80	690	—	190	30	33	30	31	5	7	13	19,10	27	11	—	3	16	11	27	3	16	11	27	3		
Slovenska Bistrica	288	105	315	700	35	40	70	975	—	175	25	33	28	30	8	25	9	18,75	29	10	—	7	17	4	22	7	17	4	22	7		
Donačka gora	320	300	530	1180	—	—	—	1650	—	170	24	30	24	32	10	14	18,81	30	6	—	5	12	13	7	5	12	13	7	5			
Sv. Lovrenc — Dravsko polje	235	80	120	135	—	70	140	105	—	40	30	31	26	33	12	8	10	20,25	31	12	—	1	24	5	25	1	24	5	25	1		
Turški vrh — Zavrč	336	30	470	440	30	—	60	850	—	120	20	28	23	29	12	12	15	20,03	27	13	—	3	13	14	7	3	13	14	7	7		
Mala Nedelja	279	—	140	165	105	—	160	140	—	85	21	29	30	28	12	14	16	20,08	28	8	—	3	17	9	7	3	17	9	7	7		
Cezanjevci	182	20	30	—	100	40	—	20	—	50	20	25	31	26	32	15	16	21,75	36	9	—	1	16	14	8	1	16	14	8	8		
		20	30	—	30	40	—	20	—	30	30	31	28	33	17	12	14	22,45	30	12	—	3	17	10	20	3	17	10	20	3		

Donačka gora: 19. 7. je bilo panju na tehtnici odvzeto 20 kg medu.

Turški vrh — Zavrč: V maju je bilo 115 mm, v juniju pa 86 mm padavin. V juliju so brale čebele na divji repici, na naniknici in deteljah. Rumena detelja je dala zelo malo.

Mala Nedelja: Vreme je bilo v juniju precej muhasto, posebno ob paši na kostanju. Tudi z roji je bilo slabo. Jaz sam nisem dobil nobenega roja. Rojev še ne morem delati, ker nimam potrebnih satnic. Nekaterim redkim so rojile družine že v začetku maja, večini pa v juniju. Do ajde pri nas ni nobene paše več. Za prevažanje v pašo pa naši čebelarji še niso zreli. Kljub temu, da v juliju ni bilo paše in da je tehtnica stalno padala, je tovarišu Kranjcu v Bučkovcih 16. julija neka družina dala roj.

Ljutomer: Mnogi čebelarji pitajo zasilno, ker močna suša onemogoča izkoriščanje paše na otavi.

Dvoje pisem

Katica odgovarja snubcu Jaku

Matica-Katica skrbnega očka sem hči,
dal mi za doto je gozda dva, njivice tri.
Bistra vodica za vrtom poganja mi mlin,
okenca kitita nageljček in rožmarin.

Snubec moj Jaka, če misliš možato, povej!
Vest si izprašaj! Globoko v srce si poglej!
Ali si dober, delaven in trezen, pošten?
Snubiš za šalo? Saj bolj kakor med si meden!

Srečo v zakonu obljubljaš in zemeljski raj.
Dobro premisli, da žal ti obljub ne bo kdaj!
Vedi, da matica-Katica piči hudo!
Žela res nima, čast svojo pa brani krepko.

Matica-Katica ljubi le resne ljudi,
rada ima čebelarje, se trotov boji.
Snubec moj Jaka, če nisi dvonožni mi trot,
pridi; do srca ti mojega prosta je pot.

S. A.

Ženitna ponudba čebelarju Jaku

Ko sem tvoje čitala vrstice,
v hipu se je v meni vnelo vse;
solze so mi orosile lice:
Le zakaj mi Kata ni ime?

Ce bi Katica te zavrnila,
spomni, dragi Jaka, se na me!
Midva bova se dogovorila —
ženke ne izbiraj si drugje!

Že od nekdanj si kot čebelarka
čebelarja za moža želim,
da po medu bi zakonska barka
plavala in v njej jaz srečna z njim.

Da ne bodem matica ti prava,
tega, dragi Jaka, se ne boj!
Saj sem večša vsega, krepka, zdrava,
prvo leto že imel boš roj...

Primorka Anka.

Čebelarstva posvetovalnica

ODGOVORI

Medenje sončnic.

Sedmi odgovor: Pred zadnjo vojno je bila v Savinjski dolini redkokje kakšna sončnica. Le tu pa tam so posadili nekaj rastlin, a še te bolj za okras in zaradi krmljenja ptic pozimi, kakor pa zaradi pridelovanja olja. V času vojne so začeli gojiti sončnico vsepovsod pri nas v večjem obsegu. Ker so si mnenja o vrednosti sončnice za čebelarstvo naravnost nasprotovala, sem bil zelo radoveden na njen donos. Saj so nekateri čebelarji celo trdili, da čebele na sončnici ne dobijo nobenega nektarja in da jim je najljubše, ako ta rastlina sploh zginе z naših polj. Toda prepričal sem se, da ta želja ni umestna. Ko sem prišel po vojni zopet k svojim čebelam, sem opazil v času, ko je pri nas v donosu popolna suša, to je približno od 15. julija do 15. avgusta, da so dobile čebele dovolj nektarja za dnevno uporabo in da so ga nabrale nekatere dni še celo preko svojih potreb. V prejšnjih letih prebitka nikdar ni bilo. Ker sončnica ravno v tem času cvete, gre prebitek samo na njen račun. Vendar pa imajo prav tudi tisti, ki trdijo, da sončnica ne medi. Vzrokov za izostanek njenega medenja je več. Prvi in glavni vzrok je kakovost tal. Na peščenih tleh medi po mojih opazovanjih sončnica bolj kot na ilovnati zemlji. Drugi vzrok je gnojenje. Močno dušičnata zemlja po mojem mnenju ne draži dovolj medovnikov. (O tem bi bila potrebna daljša razprava.) Predvsem pa je odvisno medenje od vrste sončnic. Oglejte si sončnice natančneje v cvetju in pozneje njih zrnje. Nekatere imajo velike temne cvete in popolnoma črno zrnje, druge lepe zlatorumene cvete in sivo zrnje s podolžnimi belimi lisami, še nadaljnje navadne rumene cvete s popolnoma belim zrnjem. Mnogo je tudi križank.

Okrog Ljubljane sejejo največ sončnice s sivim zrnjem in z zlatorumenimi cveti. To vrsto gospodarstveniki tudi najbolj priporočajo. Ne bom se spuščal v razne podrobnosti, pač pa naj pribijem tole: Lani sem sam pomagal sortirati sončnice za seme. Izbral sem seveda glavice s sivim semenjem, torej glavice tiste vrste, ki naj bi bila najboljše za olje in pridelek. To semenje so posadili v skupni kulturi le nekaj metrov proč od mojega čebelnjaka. Upal sem, da bodo nosile čebele medečino, ko se bo njiva od cvetja pozlatila, kar po kilogramih domov, pa sem se uštel v svojih računih. Ko to pišem, so sončnice v polnem cvetju, čebele pa jih docela zanemarjajo. Le redka se spozabi nad kakim cvetom, pa še ta nabira zgolj cvetni prah. Kakovosti tal ne zadene tukaj nobena krivda. Saj so rasle lani skoraj na istem mestu druge sončnice, a so jih čebele močno obletavale. Malo dalje po njivah so sončnice vseh mogočih vrst. In na vseh cvetočih glavicah razen na zlatorumenih je po več čebelic.

Po našem gospodarskem načrtu bo gojitev sončnic v večji množini v Sloveniji odpadla. Čebelarji, ki se jih bojijo, bodo potemtakem kmalu rešeni te domnevne nadloge. Za čebelarje v Savinjski dolini pa bo opustitev gojenja sončnic občuten udarec. Donos nektarja se bo znižal v času, ko bi se morale čebele ojačiti, da bi temeljito izrabile tisto malenkost ajde, ki je sejejo pri nas. — Dolinar Ivan, Zalec.

K 12. vprašanju o zasirjenju mlečne kave zaradi dodatka medu.

Prvi odgovor: Po prvi svetovni vojni je bilo v zasedenem delu Primorske pod italijansko upravo precejšnje pomanjkanje sladkorja. Naša družina je rabila kaka tri leta skoraj izključno med za sladkanje mlečne kave. Med je izviral s travniških in planinskih rož, raznega grmovja in drevja. Kavo smo mešali s kravjim, kozjim in včasih tudi ovčjim mlekom. Kava pa se nam ni nikoli zasirila. Vanjo smo devali pečen kruh, mešen s kvasom.

Kot se spominjam, pečejo Istrani kruh nekoliko drugače kot drugod. V okolici Kopra izdelujejo na primer tako imenovane »bigec«. (Morda uporabljajo pri mešenju namesto kvasa droži.) Vsekakor bo vzrok zasirjenju mlečne kave samo kak poseben kruh. — F. L., Ljubljana.

Drugi odgovor: Glede na svoje izkušnje bi si upal trditi, da je v vsakem medu določen odstotek neke kisline. Ta odstotek je odvisen od rastlin, na katerih čebele berejo. V medu s kislih rastlin, s hoje, smreke itd. je kisline gotovo več kot v kakem drugem. Ako pa pustimo zrel med stati več let, to kislino popolnoma izgubi. Seveda ga je treba hraniti na primerno suhem prostoru. Med iz leta 1938. sem preteklo zimo, ko sem bil bolan, dajal po malih žličkah v mleko, a je mleko ostalo čisto in se ni nikoli zasirilo. Zdi se mi tudi, da ima star med več sladkorja v sebi kakor med, ki je bil komaj iztočen. — K. Vizer, Poljčane.

K 17. vprašanju o dodajanju matic.

Ker je dodajanje matic kočljiva zadeva, vsak članek, ki obravnava to vprašanje, pazljivo prečitam.

Spomladi in jeseni je osirotelemu panju lahko dodati matico. Težja in mnogo bolj negotova pa je zamenjava matic med letom, posebno ako ima družina še možnost, da si jo sama vzgoji. Ako zamudimo pravi trenutek, to je trenutek, ko se družina popolnoma zave svoje osirotelosti, ne bo zlepa sprejela vsiljene gospodarice.

Jaz dodajam matico na tale način: Staro matico odvezam, panj zaprem in ga pustim nekaj časa pri miru. Kmalu pokaže družina sama, kaj ji manjka. Čez več ur po odvzemu panj odprem in ga močno nakadim s tobakovim dimom. Tudi v kletko z matico puhnem nekaj oblačkov dima. Tako ima vse isti vonj. Kletko zadelam s koščkom satja, da lahko čebele matico same oprostite, nato pa jo položim pod sate v plodišču. Panj zaprem in ga teden dni sploh ne pogledam, kajti šele v tem času se vse čebele sprijaznijo z zamenjano matico. Doslej se mi je ta način še vselej obnesel. Drugi čebelarji uporabljajo namesto dima medeno vodo, s katero poškrbe čebele in sate. Med oškropljene čebele spuste matico, ki so jo bili poprej obrizgali z isto vodo. Čebele jo osnažijo in največkrat tudi sprejmejo.

Ker ima vsaka družina svoj poseben vonj, je popisano izenačevanje vonjev nujno potrebno. S tem čebele tako rekoč prevarimo, da ne opazijo, kaj smo jim storili. — Virmašan.

VPRAŠANJA

20. Petje stare matic pred rojem. V dobi svojega 34 letnega čebelarjenja sem rešil že marsikatero uganko iz čebeljega življenja. Letos pa sem spoznal, da je res, kar sem že večkrat bral v našem glasilu, da se mora čebelar vse življenje učiti.

Velikokrat sem že slišal in bral v raznih čebelarških časopisih, da stara matica pred rojenjem poje. Tudi sam sem že doživel to, a kaj takega kot letos se mi še ni pripetilo. Družina v panju št. 8 se je pripravljala na roj. Nekega dne grem zjutraj po svoji navadi v čebelnjak, a ko vstopim skozi vrata, se od začudenja ustavim. Ali sem se zmotil? Ne! Panj št. 8 poje. Bil sem popolnoma prepričan, da je umoril staro matico in da bo rojil s pevko. Pela je skozi tri dni, kot navadno poje mlada matica pred družcem. Večkrat sem poslušal, če se ji bo oglasila še katera tovarišica v matičniku, pa ni bilo nikakega odziva. Tretji dan je družina rojila. Roj sem ujel v ravšelj. Videl sem med vsajanjem čebel v panj samo eno matico. Vsadil sem jih v AŽ-panj št. 15 in drugi dan so že nosile obnožino. Kaj naj bi to pomenilo? Opazoval sem roj še nadaljnja dva dni. Čebele so v veliki množini še vedno prinašale obnožino. Ko sem panj pregledal, sem našel v celicah vse polno jajčec. To me je uverilo, da gospodarji v njem stara matica, kajti mlada matica navadno ne začne zalegati takoj prve dni po prahi. Čez nekaj dni sem panj zopet pregledal in videl, da je zalega že v polnem razvoju. V petih satih sem našel jajčeca in ličinke, plava-joče v belem mlečku.

Zgodilo se mi je sicer že večkrat, da je stara sprašena matica pela, vendar je njeno petje trajalo samo kako uro ali nekaj trenutkov pred rojenjem. Ta pa je pela nepretrgoma tri dni. Ako je kdo od cenjene čebelarške bratovščine že doživel kaj takega, ga prosim, da se oglasi v Slovenskem čebelarju in mi primer, ki sem ga doživel in ki me zelo zanima, pojasni. — Tavčar Anton, Zalog.

21. Prezimovanje v medišču. Letos nameravam družine v panjih, ki stoje v spodnji vrsti čebelnjaka, prezimiti v mediščih. Prekril bom rešetke z deščicami in jih odmaknil od sprednje stene. Zrelo bo spodaj. Tovariše čebelarje, ki so že prezimovali družine v mediščih, prosim, da mi odgovore, ali naj plodišča napolnim s sati, ali naj jih pustim prazna. Zdi se mi, da bo v praznem prostoru prevelik hlad. Vzrok za ta poskus so slabe skušnje iz pretekle zime. — Oblak Anton, Planina p. Št. Jošt nad Vrhniko.

Mali kruhek

Mnenja o letošnji ajdi. — Martnák je razumen in izkušen kmetovalec, ki ga večkrat vprašam za kak nasvet. Ko je letos sejal ajdo, sem mu rekel, naj je naseje dosti, da bodo imele čebele več paše. Pa mi je rekel: »Letos upam, da bo dobra ajda. Kadar je dosti borovnic in orehov, takrat je tudi ajda bogata. In če je ajda dobra, so tudi čebele medene. Tako sem slišal od starih ljudi.«

Kako bo letos z ajdo, bomo še videli. Zanimalo pa me je nadaljnje mnenje tega vzornega gospodarja, ki mnogo bere, poižkuša in opazuje. Pravil je, da je že pred leti obilno gnojil z umetnimi gnojili, pa je prišel do spoznanja, da je s tem zelo pokvaril zemljo. Čez leta ni nobena poljska rastlina hotela več normalno uspevati in šele zadnje čase je s hlevskim gnojem spet popravil svoja obširna zemljišča. Pripomnil je, da je gnojil z umetnimi gnojili natančno po navodilih strokovnjakov.

Sum čebelarjev, da so umetna gnojila škodovala tudi čebelji paši, zna biti po takih izkušnjah le upravičen. —ar.

Kako sem letos izmenjal slabo matico. Lansko jesen sem naredil iz »suhih« čebel štiri plemenilčke v predeljenem AZ-panju. Prav dobro so prezimili kljub splošnemu slabemu prezimovanju. Sredi maja sem nenadoma opazil, da je bilo v enem izmed njih sila mnogo čebel z izredno širokimi rumenimi pasovi; pred tem časom nisem opazil nobene take. Ker seveda ne trpim v svojem čebelarstvu križank, sem matico odstranil, da jo nadomestim z drugo. Osirotele čebele so kajpak takoj napihnille matičnike. Moral bi sedaj čakati, da ne bi več mogle iz svojega slabega zaroda vzrediti nove matic; moral bi matičnike podreti in nato dodati drugo zalego. Nenadoma mi je šinilo v glavo: kaj, ko bi odstranil iz matičnikov lastne ličinke in jih nadomestil s prav tako starimi ličinkami iz kakega drugega panja. Misel se mi je zdela dobra. Zato sem se takoj lotil dela. Z ukrivljenim zobotrebcom sem dvignil iz matičnikov slabe ličinke in jih zamenjal z ličinkami iz svojega naj-

boljšega panja. Poskus se je obnesel. Čebele so lepo naprej negovale ličinke in maticе so dozorele. Ena od njih se je potem oprasila. Ne rečem, da sem ta poskus naredil prvi, vendar moram priznati, da o taki izmenjavi matic nisem še nič čital in slišal.

V tem primeru sem dobil le eno dobro matico, lahko pa bi jih dobil toliko, kolikor je bilo matičnikov, če bi jih bil porezal in prenesel v valilne matičnice. Čebele so namreč napihnille matičnike normalno ob sprednjem in spodnjem robu sata, ker je bil popolnoma zaležen in zalega, kakor je treba, mlada. Če bi ta poskus naredil v normalnem panju, bi čebele prav gotovo napihnille precejšnje število matičnikov, zlasti če bi bila paša dobra, ali če bi družino pital. Tako bi lahko vzredil lepo število izvrstnih matic.

S. Raič.

Obdavčenje čebel. Kakor smo čitali v 3. številki letošnjega »Čebelarja« je treba vsako leto plačati 6% davka od skupička prodanega medu. K temu si dovoljujem pripomniti sledeče: Mali čebelarji razprodajo med po večini kar doma med sosedi. Pri tem malokdo vodi račun, koliko je imel med letom čistega dohodka. Ko so leta 1945. zbirale davčne komisije podatke za obdavčenje, se jim je prijavilo le malo čebelarjev in še ti niso najbrž popolnoma po resnici povedali, koliko so imeli prebitka v čebelarstvu. Lepo število čebelarjev pa se je zateklo k stari čebelarški prislovcu in se izgovarjalo, da »muha ne da kruha.« Taka kontrola je precej okorna in najbrž tudi letos ne bo imela dosti več uspeha. Saj vsi vemo, da je bila minula zima za čebelarje naravnost porazna. O tem sem se razgovarjal z nekaterimi tukajšnjimi čebelarji, pa smo prišli do zaključka, da bi bilo bolje, če bi plačali davek od panja, in sicer od AZ-panja po 20 din, od kranjiča odnosno polovičarja pa po 10 din letno. Obdavčen naj bi bil samo med, ki bi ga prodali zadrugi, med v podrobni prodaji pa naj bi bil prost vsakega davka.

Duh Karel, Ruše.

Krastača kot sovražnica čebel. Ko pridem nekega lepega spomladanskega dne zjutraj k svojemu čebelnjaku, opazim, da sedi na naletni deski, ki se dotika zemlje, velika rjava žaba. Pri nas jo imenujejo »cokla«. Prvi hip sem mislil, da je žaba slučajno zalezla pred čebelnjak in je niti nisem imel za mar. Naenkrat pa vidim, kako se stegne za čebelo, ki je padla pred njo na desko. Sedaj mi šele postane jasno, kaj išče tukaj. Zato jo začnem natančneje opazovati. In glej! Čebela za čebelo zginja v njenem nenasitnem žrelu. Če se katera spusti le nekoliko niže, ali pade v njeni bližini na desko, jo gotovo ujame in požre. To se ponavlja kar naprej in z veliko brzino. Ko mi je vsega dovolj, primem žabo ter jo vržem kakih 100 m proč od čebelnjaka. Toda že čez dobre pol ure čepi spet na deski in nemoteno lovi dalje. Sedaj me mine potrpežljivost, poiščem v čebelnjaku primerno krepelce in žabo ubijem. — Lajner Alojz, Rovinj.

Cebelarška žaga. Pod tem naslovom je popisal v 3. številki »Pčelarstva« leta 1946. tovariš Mateljan iz Splita žago za odkrivanje medenih satov. Žago sem preizkusil in se prepričal, da je res zelo praktična. Naredi si jo lahko vsak čebelar sam. Podobna je mizarški žagi, samo da je nekoliko manjša. Leseno ogrodje naj bo od sata, ki ga hočemo odkriti, za 10–15 cm daljše, zobato pločevino pa naj nadomesti tanka jeklena žica (karkršno rabijo za strune pri mandolinah). — Sat držimo med odkrivanjem z levo roko, ali pa ga položimo na stojalo in pritiskajoč žico na letve okvira žagamo. Žica nalahno drsi pod pokrovec in se hitro premika navzdol. Cela ploskev pokrovcev se odloči naenkrat od satja. Če ostane kakšna celica nedotaknjena, jo odkrijemo z vilicami.

Prednost žage je v tem, da gre delo zelo hitro od rok. Topla voda ni potrebna. V času, v katerem odkrijemo po starem načinu en sat, odkrijemo z novo napravo kakih 10 satov. Satje se prav nič ne poškoduje in postane lepo ravno, tako da pri naslednjem točenju ni več valovito. Čebelarji, poizkusite! Prepričali se boste, da je res lepo delati s to novo pripravo. Jožko Knafl, Krk.

Dve mladi sprajeni matici v eni družini. Bilo je v začetku zadnje vojne, ko sem v prvi polovici maja prestavljal čebele. V nekem AZ-panju so bile brezmatične. Zalega se je v njem že poglela in družina je bila še precej močna. Zato sem tudi temu odprl medišče in ga oddelil od plodišča z matično rešetko iz

kovinskih palčic. Potem sem mu dal en sat zalege iz drugega panja z vsemi čebelami in s pokritim matičnikom. Sat sem postavil v plodišče, istočasno pa zgoraj v medišče še en tak sat z matičnikom z namenom, da bi mi bil takoj pri roki, če bi med prestavljanjem nalezl še na katero brezmatično družino. Ker ga pri drugih družinah nisem rabil, sem na ta rezervni matičnik pozabil.

Čez kake tri tedne potem je moj tovariš Cigale panj pregledal in ugotovil, da zalegata v njem dve matici: ena v vališču, druga v medišču. Da bi bil panj spet v redu, je matico, ki je gospodarila v medišču, odvezel. Hotel jo je zapreti v matično kletko, pri tem pa mu je ušla in odletela. Ko mi je o tem pripovedoval — mene namreč takrat ni bilo zraven — sem mu rekel: »Ta matica je bila pred kratkim sprajena. Zato zunanosti svojega panja še ni pozabila in se bo gotovo vrnila.« Res se je vrnila in skozi begalnico našla pot nazaj v medišče. Matici sta potem zalegali vsaka zase v svojem oddelku. Čez 4 tedne sem matico iz medišča uporabil pri neki družini, ki je osirotela. Če bi imel kako drugo v rezervi, bi tega najbrž ne storil. Še danes mi je žal, da nisem v panju, ko sta bili še obe skupaj, odstranil rešetke. Radoveden sem, kako bi se spogledali, ko bi se srečali na istem satu.

Kdor ne verjame, da je kaj takega mogoče, naj moj poizkus ponovi in o uspehu poroča. Dve matici pa sprejme samo taka družina, ki je opustila namero za rojenje. Maks Tominec.

Kaj vse naredi čebele v stiski, opisuje neki čebelar v »Schweizerische Bienenzeitung«. Zazimil je močan roj s samim mladim satjem, ki je bilo delno že zalezeno, delno pa še deviško. Zaradi stalnega hudega mraza se družina ni mogla premakniti na sosednje polne sate, ko je porabila že vso zalogo, ki jo je imela v območju zimskega gnezda. Pri pregledu družine ob ugodnem vremenu je opazil na robu zimskega gnezda deviški sat, ki je bil na strani, obrnjeni proti gnezdu, razjeden; med je bil posrkan tudi iz celic na drugi strani vmesne stene, ne da bi bile nasprotno celice odprte. Čebele so zavohale med v celicah za steno ter to pregrizle, da so prišle po najkrajši poti do medu. Če bi bilo satje staro in že kdaj zalezeno, bi ga čebele ne mogle pregrizati.

Čeprav navadno ne puščamo v panju deviškega satja čez zimo, je vendar v tem primeru prav to rešilo čebele gotove smrti. —ar.

Naša organizacija

NAŠE OBVEZNOSTI V PRVI PETLETKI

Kakor vse druge gospodarske panoge tako je bilo tudi čebelarstvo vključeno v petletni gospodarski plan FLRJ. Naša zadruga se je obvezala, da bo izvršila v prvi petletki naloge, ki so razvidne iz naslednjega delovnega načrta:

I. Odsek za tisk in propagando

1. Izdelali bomo podrobno statistiko o čebelarstvu Slovenije, jo izpopolnjevali in vodili dalje.
2. Izdali bomo Verbičevo knjigo »Vzrejšimo najboljše čebele«, prevod iz češčine o faceliji, ruski prevod knjige »Čebelarstvo« in ponatisnili Jugovega »Praktičnega čebelarja«. Poleg navedenih bomo do konca petletke izdali še vsaj 5 čebelarskih knjig odnosno brošur.
3. Na novo bomo uredili in izpopolnili zadržno knjižnico.
4. Posvetili bomo vso pozornost strokovni izobrazbi članstva. Prirejali bomo letno najmanj po 3 praktična predavanja pri vsaki čebelarski podružnici. V letu 1947. bomo sestavili seznam vseh sposobnih čebelarjev-predavateljev. Priredili bomo vsako leto po 3 daljše čebelarske tečaje.
5. V tesni povezavi z odsekom za združništvo pri ministrstvu za kmetijstvo in gozdarstvo in z Iniciativnim združnim odborom za Slovenijo bomo nudili čim večjo pomoč čebelarstvu kmečko-obdelovalnih zadrug.
6. Skrbeli bomo za povezavo z ostalimi republikami FLRJ in inozemstvom (razstave, stremljenje, da se uvedejo tipizirani panji in čim bolj praktično orodje, uveljavljanje naše sivke tu in v inozemstvu).
7. Vključili bomo v čebelarsko zadrugo 90% vseh čebelarjev LRS.

II. Odsek za obveščevalne postaje in razmnoževanje medečih rastlin

1. Na zemlji, ki so jo dodelile okrajne agrarne komisije čebelarskim družinam, bomo gojili medonosne matične rastline in posvetili vso pažnjo pridelovanju semena najboljših medečih detelj.
2. Proučevali bomo medeče rastline po Sloveniji in sestavili izbor najboljših rastlin za določena ozemlja. Napravili bomo načrt za vsa ta ozemlja in povsod za vsako področje ustanovili odsek, ki bo vodil to delo.
3. Čebelarska zadruga bo preskrbela herbarij medovitih rastlin.
4. Pomnožili bomo število obveščevalnih postaj.
5. Vse obveščevalne postaje bodo vključene v mrežo državnih vremenoslovnih postaj.

III. Gospodarski odsek

1. Dosedanje naše izdelovalnice panjev in čebelarskih potrebščin bomo združili v enoten obrat, ki bo zvišal zmogljivost za 100 %.
2. Razširili bomo skladišče za med in nabavili čim večjo količino posode. Organizirali bomo kuho medice in temu primerno preuredili zadržne prostore.
3. Obveščevalnim postajam bomo preskrbeli tehtnice in druge potrebščine za opazovanja, plemenilne postaje pa bomo opremili z vsem potrebnim inventarjem.
4. Ustanovili bomo zadržne poslovalnice povsod na deželi, kjer se bo pokazala potreba.
5. Osnovali bomo lastno pekarno za medeno pecivo.
6. V sporazumu s predstavništvom ministrstva za zunanjo trgovino FLRJ bomo izvažali selekcionirane matice z naših plemenilnih postaj, nadalje čebelje družine čistokrvne sive pasme in kontroliran med raznih vrst.

IV. Odsek za zavarovanje in prevoz čebel

1. Sestavili bomo pravilnik za prevoz čebel na razne paše, prav tako pravilnik za prevaževalce.
2. Sestavili bomo pravilnik za zavarovanje čebel proti požaru, vlomu, tatvini, kužnim boleznim, zadušitvi itd.
3. Sodelovali bomo pri spremembi uredbe za prevoz čebel na ajdovo pašo.
4. Sodelovali bomo pri sestavljanju pašnega katastra za LRS.
5. Preuredili bomo dosedanji AZ-panj tako, da bo primeren tudi za prevoz na večje razdalje.
6. Uvedli bomo tipizirane zložljive čebelnjake.

V. Odsek za plemenilne postaje in vzrejo matic

1. Število plemenilnih postaj bomo do konca petletke zvišali za 300 % in s tem v zvezi primerno dvignili produkcijo matic.
2. Do sedaj pridobljeno vzrejno gradivo bomo znanstveno preiskali in prešli k selekciji čebeljih družin. Možno je, da najdemo ob koncu petletke kak izreden čebelji rod, ki ga bomo potem splošno razširili.

Načrt, ki ga objavljamo le v izvlečku, so z odobravanjem sprejeli delegati na redni letni skupščini zadruga v Ljubljani dne 25. maja 1947. Že tedaj pa je bilo poudarjeno, da izvršni odbor in posamezni odseki ne bodo kos nalogam, ki jih načrt predvideva, če jih ne bodo podprli odbori podružnic in čebelarških družin. Potrebno je, da v okviru objavljenega načrta izdelajo podružnice in družine, kakor so nekatere že storile, še bolj podrobne načrte, ter da pritegnejo k delu za dosego končnega cilja slehernega organiziranega člana. O svojih obveznostih in uspehih naj poročajo v našem listu.

DOPISI

Članski sestanek Čebelarške podružnice v Crnomlju je bil 30. marca 1947. Ker ni bil članski sestanek sklepčen ob napovedani uri, se je vršil ob deseti uri v navzočnosti 56 članov.

Predsednik podružnice tov. Držaj je ugotovil sklepčnost in pozdravil navzoče, posebno tov. Kobala kot zastopnika Čebelarške zadruge. Za zapisnikarja je bil izvoljen tov. Kramarič, za overovatelja pa tovariša Kure in Ilenič.

Podpredsednik podružnice tov. Kastelic je poročal o delovanju podružnice v poslovnem letu 1946. Omenil je med drugim dobro uspelo čebelarško razstavo in poučni ter zabavni večer v Crnomlju. Čisti dobiček tega večera je odbor poklonil dijaškemu internatu v Crnomlju.

Tov. Biček je pozval ob koncu svojega poročila člane, naj redno plačujejo naročnino. Dolžniki naj jo poravnajo takoj po članskem sestanku.

Ker je bil blagajnik tov. Lavrič umrl, ni bilo mogoče pravočasno urediti računov. Zato je blagajniško poročilo odpadlo.

Na predlog tov. Kastelica je bil izvoljen tročlanski nadzorni odbor, ki bo pregledal blagajniško poslovanje in o svojem delu poročal na prihodnjem članskem sestanku. Razen tega je bil izvoljen zadružni tožilec. Njegova dolžnost je nadzorovanje družinskih odborov.

Tov. Kobal je omenil potrebo, da se izpopolni pravilnik za podružnice. Člani poslovnega odbora naj stanujejo čim bliže, da bo poslovanje čim lažje in čim manj ovirano. Potrebno je tudi, da se spremeni člen 20. zadružnih pravil glede volitev delegatov. Volilo naj bi 50 članov po enega delegata. Nadalje je govoril o delovanju in dolžnostih nadzornega odbora s posebnim poudarkom na potrebo izvedbe 5 letnega delovnega načrta.

Na predlog tov. Sterbenca iz Doblič je bil izvoljen nastopni poslovni odbor: predsednik Martelanc Vlado, podpredsednik Držaj Jože, tajnik Biček Ivan, blagajnik Kramarič Mirko, gospodar Kurent Ivan, tožilec Bukovec Ivan in odbornik Medic Jože. Za namestnike so bili izvoljeni tovariši: Benc Slavko, Prijanovič Peter in Kravos Avgust, v nadzorni odbor pa tovariši: Rems Lovro, Zorn Otmar in Jančič Janez.

V medzadružnem odboru bo zastopal podružnico tov. Biček Ivan. Kandidata za širši upravni odbor sta tovariša: Kravos Avgust in Martelanc Vlado.

Novi predsednik tov. Martelanc je pozval poslovni odbor podružnice, da naj takoj pristopi k sanaciji hudih ran, ki jih je prizadejala minula zima belokranjskemu čebelarstvu. Izvede naj revizijo zimске zaloge pri čebelah, ki so se rešile v pomlad. Od države naj zaprosi potrebno pomoč za obnovo uničenega čebelarstva.

Razvila se je razprava o obdavljenju čebelarstva. Sprejeta je bila spomenica za Okrajni ljudski odbor v Črnomlju, ki jo je predlagal tov. Kramarič.

Glede ustanovitve plemenilne postaje je zbor sklenil, da bo skupen sestanek z zastopniki podružnice Novo mesto dne 20. aprila 1947 v Semiču.

Tov. Kobal je končno spregovoril nekaj besed o pomenu in delu posameznih odsekov pri Čebelarški zadrugi. Podružnica naj prilagodi svoje delovanje podanim smernicam.

Podružnica bo prispevala mesečno din 100.— za socialni sklad OF.

Ko je bil sprejet še predlog tov. Bukovca glede ureditve ajdovskih pasišč, je predsednik zaključil članski sestanek ob 15.30.

Čebelarška zadruga za Slovensko Primorje. 15. junija smo imeli čebelarji Slovenskega Primorja množični sestanek v Ajdovščini. Na sestanek je prišlo okrog 90 tovarišev in tovarišic z vseh strani naše dežele. Le tolminski in idrijski okraj nista bila zastopana. Ob desetih je otvoril predsednik vipavske čebelarške zadruge zborovanje in v vznešenih besedah pozdravil čebelarje, pozivajoč jih k vztrajnemu delu za prvo petletko in za procvit našega gospodarstva. Nadalje je govoril o programu bodočega dela, ki naj bi v glavnem obsegal te točke: Postavitev vzornih čebelnjakov z modernimi panji, izčiščenje čebelje pasme za ustanavljanje plemenilnih postaj, zboljšanje čebelje paše s snovanjem opazovalnih postaj in z razmnoževanjem medečih rastlin, dvig produkcije čebelarških pridelkov, izobrazba članstva s poučnimi tečaji, predavanji, izleti itd.

Po predsednikovem govoru nam je tovariš tajnik pojasnil razvoj naše zadruge v preteklem poslovnem letu ter posebno poudaril naklonjenost naših oblasti, ki so nam šle ob vsaki priliki in za procvit našega gospodarstva. Nadalje je govoril o programu bodočega dela, ki naj bi v glavnem obsegal te točke: Postavitev vzornih čebelnjakov z modernimi panji, izčiščenje čebelje pasme za ustanavljanje plemenilnih postaj, zboljšanje čebelje paše s snovanjem opazovalnih postaj in z razmnoževanjem medečih rastlin, dvig produkcije čebelarških pridelkov, izobrazba članstva s poučnimi tečaji, predavanji, izleti itd.

Po predsednikovem govoru nam je tovariš tajnik pojasnil razvoj naše zadruge v preteklem poslovnem letu ter posebno poudaril naklonjenost naših oblasti, ki so nam šle ob vsaki priliki in za procvit našega gospodarstva. Nadalje je govoril o programu bodočega dela, ki naj bi v glavnem obsegal te točke: Postavitev vzornih čebelnjakov z modernimi panji, izčiščenje čebelje pasme za ustanavljanje plemenilnih postaj, zboljšanje čebelje paše s snovanjem opazovalnih postaj in z razmnoževanjem medečih rastlin, dvig produkcije čebelarških pridelkov, izobrazba članstva s poučnimi tečaji, predavanji, izleti itd.

Po predsednikovem govoru nam je tovariš tajnik pojasnil razvoj naše zadruge v preteklem poslovnem letu ter posebno poudaril naklonjenost naših oblasti, ki so nam šle ob vsaki priliki in za procvit našega gospodarstva. Nadalje je govoril o programu bodočega dela, ki naj bi v glavnem obsegal te točke: Postavitev vzornih čebelnjakov z modernimi panji, izčiščenje čebelje pasme za ustanavljanje plemenilnih postaj, zboljšanje čebelje paše s snovanjem opazovalnih postaj in z razmnoževanjem medečih rastlin, dvig produkcije čebelarških pridelkov, izobrazba članstva s poučnimi tečaji, predavanji, izleti itd.

Po predsednikovem govoru nam je tovariš tajnik pojasnil razvoj naše zadruge v preteklem poslovnem letu ter posebno poudaril naklonjenost naših oblasti, ki so nam šle ob vsaki priliki in za procvit našega gospodarstva. Nadalje je govoril o programu bodočega dela, ki naj bi v glavnem obsegal te točke: Postavitev vzornih čebelnjakov z modernimi panji, izčiščenje čebelje pasme za ustanavljanje plemenilnih postaj, zboljšanje čebelje paše s snovanjem opazovalnih postaj in z razmnoževanjem medečih rastlin, dvig produkcije čebelarških pridelkov, izobrazba članstva s poučnimi tečaji, predavanji, izleti itd.

Po predsednikovem govoru nam je tovariš tajnik pojasnil razvoj naše zadruge v preteklem poslovnem letu ter posebno poudaril naklonjenost naših oblasti, ki so nam šle ob vsaki priliki in za procvit našega gospodarstva. Nadalje je govoril o programu bodočega dela, ki naj bi v glavnem obsegal te točke: Postavitev vzornih čebelnjakov z modernimi panji, izčiščenje čebelje pasme za ustanavljanje plemenilnih postaj, zboljšanje čebelje paše s snovanjem opazovalnih postaj in z razmnoževanjem medečih rastlin, dvig produkcije čebelarških pridelkov, izobrazba članstva s poučnimi tečaji, predavanji, izleti itd.

Po predsednikovem govoru nam je tovariš tajnik pojasnil razvoj naše zadruge v preteklem poslovnem letu ter posebno poudaril naklonjenost naših oblasti, ki so nam šle ob vsaki priliki in za procvit našega gospodarstva. Nadalje je govoril o programu bodočega dela, ki naj bi v glavnem obsegal te točke: Postavitev vzornih čebelnjakov z modernimi panji, izčiščenje čebelje pasme za ustanavljanje plemenilnih postaj, zboljšanje čebelje paše s snovanjem opazovalnih postaj in z razmnoževanjem medečih rastlin, dvig produkcije čebelarških pridelkov, izobrazba članstva s poučnimi tečaji, predavanji, izleti itd.

Po predsednikovem govoru nam je tovariš tajnik pojasnil razvoj naše zadruge v preteklem poslovnem letu ter posebno poudaril naklonjenost naših oblasti, ki so nam šle ob vsaki priliki in za procvit našega gospodarstva. Nadalje je govoril o programu bodočega dela, ki naj bi v glavnem obsegal te točke: Postavitev vzornih čebelnjakov z modernimi panji, izčiščenje čebelje pasme za ustanavljanje plemenilnih postaj, zboljšanje čebelje paše s snovanjem opazovalnih postaj in z razmnoževanjem medečih rastlin, dvig produkcije čebelarških pridelkov, izobrazba članstva s poučnimi tečaji, predavanji, izleti itd.

Po predsednikovem govoru nam je tovariš tajnik pojasnil razvoj naše zadruge v preteklem poslovnem letu ter posebno poudaril naklonjenost naših oblasti, ki so nam šle ob vsaki priliki in za procvit našega gospodarstva. Nadalje je govoril o programu bodočega dela, ki naj bi v glavnem obsegal te točke: Postavitev vzornih čebelnjakov z modernimi panji, izčiščenje čebelje pasme za ustanavljanje plemenilnih postaj, zboljšanje čebelje paše s snovanjem opazovalnih postaj in z razmnoževanjem medečih rastlin, dvig produkcije čebelarških pridelkov, izobrazba članstva s poučnimi tečaji, predavanji, izleti itd.

ki je vzpodbujal domače čebelarje k plodonosnemu delu v okviru nove družine. Obljubil jim je, da jim bo litijska čebelarska družina vedno stala ob strani in da jim bo šla v vsakem pogledu na roke. Delegat iz Ljubljane, tovariš Skof, je poudaril pomen novo osnovane celice čebelarske organizacije in govoril o dolžnostih, katerih se mora zavedati bodoči poslovni odbor, če mu je do tega, da bo družina uspevala. Nato se je konstituiral poslovni odbor. Za predsednika je bil izvoljen tovariš Intihar Franc, za tajnika pa tovariš Marolt Pavel. Tajniške posle bo vodil Maroltov sin Viktor. Nadalje je bil izvoljen v poslovni odbor tov. Bučar Anton z Dolgega brda, v nadzorni odbor pa tovariš Planinšek Alojz iz Rašice.

Lepo vreme je povzdignilo razpoloženje med čebelarji. Po končanih formalnostih so se zborovalci porazgovorili o vseh aktualnih čebelarskih zadevah in obujali spomine na hude čase okupacije, ko je na Veliki Stangi in v njeni okolici skoraj vsaka družina doprinesla kako žrtev za osvoboditev domovine. Posebej naj bo omenjen tovariš Marolt Pavel, ki je v osvobodilnih bojih zgubil sina-čebelarja in je bil vso dobo okupacije močna opora našim partizanskim odredom. V njegovi gostoljubni hiši, ki si jo je z neumornim delom zopet odlično uredil, smo se izborno počutili. Naj živi in se razvija nova čebelarska postojanka na Veliki Stangi!

Sv. Jurij ob Ščavnici. V nedeljo 17. 8. je bilo v prostorih osnovne šole čebelarsko predavanje, ki se ga je udeležilo 20 organiziranih čebelarjev, pa tudi nekaj nečlanov. Predavatelj tovariš Belec iz Ljutomera je poljudno razložil, kako je treba ravnati s čebelami ob ajdovi paši in kako jih je treba zazimiti, da dočakajo zdrave in čvrste novo pomlad. Govoril je tudi o drugih aktualnih stvareh, ki jih mora vedeti jeseni vsak čebelar. Poslušalci so pozorno sledili njegovim izvajanjem. Predavanje jih je zanimalo zlasti zaradi tega, ker je ajdova paša v naših krajih poglaviti vir donosa. Ob dobrih letinah pač iztočimo nekaj cvetličnega medu v maju, v glavnem pa smo le odvisni od ugodne ajdove paše. Naše čebele prezimujejo skoraj vsako leto izključno na ajdovem medu. Tako je bilo tudi letos. Zato so bile zimsko izgube pri nas razmeroma mnogo manjše kot v nekaterih drugih krajih. Sicer se ajda ni lani preveč izkazala, vendar so je nabrale čebele vsaj toliko, da so bile za zimo preskrbljene. V kraju prevladujejo manjši čebelarji z nekaj panji, vendar je tudi nekaj čebelarjev z večjo množino modernih panjev, ki imajo pri svojih čebelah prav lepe uspehe. Opažamo pa predvsem pomanjkanje sposobnih predavateljev v območju podružnice.

DELOVANJE IZVRŠNEGA ODBORA ČEBELARSKE ZADRUGE

Dne 10. julija 1947 je bila skupna seja izvršnega in nadzornega odbora. Člani nadzornega odbora so opozorili izvršni odbor na nekatere pomanjkljivosti, ki so jih opazili pri zadrugi. V skupnem razgovoru so bili vsi primeri pomanjkljivosti pojasnjeni. Nadzorni odbor se je s pojasnili zadovoljil. Sklenili smo, da bomo vabili na seje izvršnega odbora vselej tudi člane nadzornega odbora.

4. seja izvršnega odbora — 10. julija 1947. Nujno potrebno je, da odsek za izvoz matic v Florido izda potrebna navodila. O tem bomo obvestili Predstavnštvo za zunanjo trgovino.

IZOS-u v Ljubljani bomo poravnali stroške, ki so nastali v zvezi z razstavo v Zagrebu.

Na znanje smo vzeli zahvalo podružnic Slov. Bistrica in Ljutomer za poslano čebelarske potrebščine.

Določili smo nagrado prof. Raiču za prevod knjige »Pčelovodstvo«. Tov. Raič odgovarja sam za točen prevod.

Tov. Marič je poročal o stanju tovarne v Peklu pri Poljčanah. Tov. Cvetko, Marič in Šmajdek si bodo objekte še enkrat ogledali in dali ponovno poročilo.

Ogledali si bomo žago in mizarsko delavnico v Trnovem.

5. seja izvršnega odbora — 24. julija 1947. Dovolili smo predavanje podružnici Trebnje v Bistrici pri Mokronogu, kamor pojde tov. Rojec. Na ustanovnem sestanku Čebelarske družine v Stangi bo zastopal zadrugo tov. Skof. Nadalje smo dovolili predavanje čebelarskim družinam Sv. Jurij ob Ščavnici, Laško, Sv. Jedert — Rimske Toplice in Slov. Bistrica.

Sklenili smo, da plača stroške predavatelju podružnica ali Čebelarska družina, če ne bo navzočih pri predavanju vsaj 50% vseh članov.

Odobrili smo poročilo tov. Ločniškarja o predavanju na Grmu pri Novem mestu. Prav tako smo soglašali s poročilom tov. Smajdka, ki je po nalogu izvršnega odbora pregledal poslovanje podružnice v Crnomlju.

Predsednik tov. Mihelič je poročal o konferenci zastopnikov podružnic zaradi zbiranja medu.

Odsek za zavarovanje in prevoz čebel v ajdovo pašo je poročal o svojem dosedanjem delu.

Uvedli bomo preiskavo proti predsedniku in tajniku Čebelarke družine v Velikem Gabru.

Podružnice in čebelarke družine bomo pozvali, naj takoj začno s sestavljanjem katastra za ajdova pasišča, kakor to določa naš petletni načrt. Poslovni odbori pri podružnicah in čebelarskih družinah naj bodo pri določanju pasišč bolj samostojni. Prvenstveno naj upoštevajo stara pasišča. Kjer bo potrebna komisija, jo bo plačal tisti, ki bo obsojen zaradi napačnega postopka.

V zadrugo smo sprejeli 48 čebelarjev.

V avgustu ne bo sej. Tekoče zadeve naj rešujejo tovariši Cvetko, Ježek, Mažgon, Rožman in Žnidaršič.

Pri tvrdki »Saturnus« bomo naročili posode za med. Vrči bodo iz pocinkane pločevine in znotraj vernirani.

Tov. Arko je 23. julija izvršil skoncacijo blagajne. Našel jo je v redu. Premjki in izdatki naj se knjižijo sproti.

Urediti je treba eksport matic.

Zadružni vestnik

Važno opozorilo

Narodna banka FLRJ, centrala za LRS v Ljubljani, nas je obvestila, da je zaradi pregrupiranja računov dodelila našem tekočemu računu novo številko, in sicer 6-1071-00. Prosimo, upoštevajte pri nakazovanju denarja to spremembo. Vsem podružnicam in čebelarskim družinam smo poslali primerno število novih položnic. Položnice s prejšnjo številko uničite!

Zadružne izkaznice

Mnogi ljubljanski čebelarji, ki so bili že davno sprejeti v zadrugo, še do danes niso dvignili v naši pisarni zadružnih izkaznic. Pozivamo jih, da to takoj store!

Naročnina

Po določilih 3. odstavka 5. člena naših zadružnih pravil mora vsak zadružnik plačati letni prispevek za prejemanje zadružnega glasila. Ker mnoge čebelarke družine še niso zbrale naročnine pri svojih članih, jih pozivamo, da to čimprej store. Zadruga mora vse svoje obveznosti sproti poravnati.

Pristopne izjave

V poslednjem času prejema uprava naše zadruge pristopne izjave, na katerih je naveden Krajevni ljudski odbor (KLO). Ker je to za našo upravo brez pomena, prosimo funkcionarje poslovnih odborov, naj v bodoče označbo »KLO« prčrtajo in namesto nje napišejo »pošta«, sicer ne vemo, na kateri poštni urad naj pošljamo list.

Naročniki v Slovenskem Primorju

Ker je z novimi predpisi olajšano denarno poslovanje med FLRJ in cono B, pozivamo vse naročnike Slovenskega čebelarja v Slovenskem Primorju, da nam takoj nakažejo naročnino za list in sicer za leto 1946. v znesku 40 din in za leto 1947. v znesku 50 din, skupaj 90 din ali 300 lir. Kdor ni podpisal pristopne izjave za našo čebelarsko zadrugo, mora plačati za leto 1946. 60 din, za leto 1947 pa 80 din, skupaj 140 din ali 470 lir. Za plačilo prilagamo tej številki položnice, ki naj jih dolžniki izpolnijo in nakažejo denar.

»Vzrejjamo najboljše čebele.«

Iz dosedanjih naročil vidimo, da se čebelarji premalo zanimajo za to res dobro knjigo. Zato pozivamo čebelarske družine, da zbirajo naročnike. Večan izvod stane 56 din, broširan pa 46 din. Kdor naroči skupno najmanj 10 izvodov, dobi 20% popust. S popustom stane vezana knjiga 45 din, broširana pa 37 din. Poštšina seveda ni vračunana.

Tesnejša povezava

Zaradi sodelovanja in tesnejše povezave pozivamo podružnice in čebelarske družine, da takoj prijavijo svoje poslovne odbore Okrajnim in Krajevnim ljudskim odborom, če tega še niso storile. Navedeni odbori ne vedo, na koga naj se obračajo v čebelarskih zadevah. Brez tesne povezave z oblastmi je naše delovanje ne samo otežkočeno, marveč tudi onemogočeno. V smislu 19. člena pravilnika za podružnice so dolžni poslovni odbori gojiti tesne stike z Okrajnimi in Krajevnimi ljudskimi odbori kakor tudi z odbori Ljudske mladine Slovenije in odbori sindikalnih podružnic.

Ajdova pasišča

Uprava naše zadrage je tudi letos prejela pritožbe, da nekateri prevaževalci niso postavili svojih čebel na mesta, ki so jim bila določena. S tem so brez potrebe razburjali domače čebelarje. Sporočite take neubogljivce upravi zadrage, ki jim v bodoče ne bo več izdajala dovoljenja za prevoz čebel.

Obdavčenje čebel

Mnogi čebelarji sprašujejo, če so čebele obdavčene. Vsem tem odgovorjamo, da mora plačati 4% prometnega davka

od prodanih živih čebel tisti, ki se kot obrtnik ukvarja z nakupom in prodajo čebel. Prav tako mora plačati dohodnino tisti čebelar, ki je pridelal toliko medu, da ga je prodal. Od izkupička odšteje dejanske stroške, ki jih je imel, od ostanka (od čistega dobička) pa mora potem plačati dohodnino. Finančni zakon nikjer ne predpisuje, da mora čebelar plačati davek od števila panjev živih čebel.

Sladkor za krmljenje čebel

Nekatere podružnice in čebelarske družine so se obrnile na upravo zadrage z vprašanjem, če je kaj upanja, da dobimo sladkor za krmljenje čebel. Tem in vsem, ki se zanimajo za to vprašanje, odgovorjamo, da za dodelitev sladkorja ni upanja. Pomisljijo naj, da ga je trenutno še za ljudsko prehrano premalo. Dosedanji uspehi letošnje čebelarske letine so večinoma zadovoljivi. Poročila o ajdovi paši so ugodna. Brezbrižni in nevedni čebelarji naj se pa na sladkor ne zanašajo. Rajši naj čebelarstvo obešijo na klin. Čim prej, tem bolje!

Seme facelije

Tov. Rihar Jernej, čebelar in posestnik na Dobrovi pri Ljubljani, je spomladi prejel od zadrage 20 dkg semena facelije. Vrnil je teh 20 dkg in poleg tega prodal zadrugi še 4 kg semena, ki ga je pridelal. Ostali sejalcji, posnemajte!

Zadružno izkaznico so izgubili:

Bajc Vinko, Raka, zadr. izkaz. št. 4095, Zabkar Franc, Cirje, zadr. izkaz. št. 4149, Zabkar Ivan, Kržišče, zadr. izkaz. št. 4150. Vsi navedeni so člani Čebelarske družine Raka pri Krškem. Izgubljene zadružne izkaznice proglašajo za neveljavne.

Čitateljem našega lista naznanjamo žalostno vest, da se je 28. avgusta 1947. smrtno ponesrečil tovariš

Franc Ločniškar

šolski nadzornik v pok. in slovenski književnik.

K večnemu počitku smo ga spremili v nedeljo 31. avgusta na pokopališče v njegovi rojstni vasi Smledniku. Pokojnik je bil eden naših najbolj marljivih sotrudnikov. Prispevke izpod njegovega neumornega peresa bo Slov. čebelar težko pogrešal. Ohranili ga bomo v častnem spominu.

Mnogo težje pa je ocenjevanje družin po duševnih svojstvih. Ker se posamezna svojstva ne dajo utesniti v precizen merski sestav, je tako ocenjevanje le nekoliko preveč odvisno od trenutnega razpoloženja ocenjevalca in zato zelo labilno. Običajno postopamo tako, da dodelimo neki skupini pozitivnih lastnosti določeno število točk, od tega števila pa odbijamo točke za vsako pomanjkljivost, ki jo zasledimo pri družini. Mi smo odbitke v našem načrtu natančno opredelili in skušali s tem vsaj nekoliko zmanjšati napake, ki se lahko vrinejo, če odbijamo točke po popolnoma prostem presojanju. Skupin je sedem, dosegljivih točk pa $3 \cdot 10 + 2 \cdot 15 + 2 \cdot 20 = 30 + 30 + 40 = 100$. Ker je dosegljivih točk 100, odpade vsako preračunavanje uspeha v odstotke. To je nadaljnja posebnost našega načrta.

Načrt, ki ga v naslednjem objavljamo, je bil dobro premišljen in sestavljen po izkušnjah čebelarских praktikov. Vendar ni s tem rečeno, da je popolnoma brezhiben. Vzrejevalce in druge čebelarje prosimo, da ga pregledajo in natančno prouče. Če bi našli v njem kake neskladnosti ali pomanjkljivosti, naj nas obveste. Naša želja je, da bi pri njem, preden ga dokončno redigiramo in odobrimo, sodelovalo čim več ljudi. Prav zaradi tega ga objavljamo.

I. Izletavanje — dosegljivo število točk: 10

Odbitki:	1. Poprečno jutranje izletavanje	1
	2. Kasno jutranje izletavanje	2
	3. Družina preneha na večer normalno izletavati	1
	4. Družina preneha pred poprečno večino izletavati	2
	5. Čebele pristajajo ob močni paši nesigurno na bradi	2
	6. Obotavljajoč odlet na pašo	2
	7. Ob brezpašnih dneh razmeroma šibek izlet	1
	8. Ob hipni pooblačitvi se čebele v trumah vračajo s paše; izlet nato popolnoma preneha, četudi je nevarnost nevihte minula	1
	9. Čebele silijo tudi ob najslabšem vremenu iz panja	1

II. Splošno ponašanje — dosegljivo število točk: 10

Odbitki:	1. Čebele so razburjive, vendar ne napadajo	2
	2. Čebele rade pikajo	3
	3. Čebele so zelo srdite	4
	4. Mladice zapuščajo med pregledovanjem zalego in begajo po satih	2
	5. Mladice begajo, se kopicijo in padajo na tla	3
	6. Čebele se zadržujejo pretežno v plodišču	1
	7. Čebele so zelo stikljive in nagnjene k ropanju	2

III. Skrb za varnost in snago — dosegljivo število točk: 15

Odbitki:	1. Zrelb je nezastraženo. Na bradi ni nikdar mnogo čebel	2
	2. Zadelovine skoraj ni opaziti	1
	3. Prekomerna zadelovina	2
	4. Dno je polno drobirja kljub zadostnemu številu čebel in primerni toploti	1
	5. Zalega je preprežena z rovi ličink voščenega molja	2
	6. Sati so razjedeni od voščenega molja kljub temu, da je družina primerno močna	2
	7. Pomanjkljiva ventilacija	1
	8. Družina je proti tihotapkam premalo čuječa	2
	9. Družina je proti roparicam premalo odporna	3

IV. Graditev satovja — dosegljivo število točk: 10

Odbitki:	1. Počasna graditev satovja	2
	2. Satovje je popackano z zadelovino	1
	3. Nagnjenost h grajenju prekomerne trotovine	3
	4. Trotovina ni samo v kotih in ob robovih, ampak tudi sredi satov	2
	5. Prekomerno nadzidavanje in podzidavanje	2

V. Stanje zalege in razvoj družine — dosegljivo število točk: 20

Odbitki:	1. Luknjičava zalega	2
	2. Grbasta zalega med normalno zaprtimi celicami	2
	3. Pokrovci nad zalego so upadli in neenakomerno rjave barve	2
	4. Zalega je razmetana — ne tvori zaključene celote	4
	5. Matica začne kasno spomladi zalegati. Počasen razvoj družine	3

6. Matica začne prezgodaj zalegati. Nesorazmeren porast družine 3
7. Matica samo spomladi močno zalega, kasneje pa kljub dobri paši zelo slabo 2
8. Ob najmanjši prekinitvi paše preneha matica takoj zalegati 2
9. Prekomerno zaleganje skozi vse leto. Zato je družina zelo močna, a skoraj vedno brez medu 3
10. Družina je navzlic obilni zalegi razmeroma šibka 3

VI. Oskrba s hrano — dosegljivo število točk: 20

- Odbitki:
1. Pretežna količina medu v medišču 2
 2. Pretežna količina medu v plodišču 2
 3. Med je raztresen tudi v celicah med zalego celo ob zmerni paši 2
 4. Med je nepravilno razmetan po satih 3
 5. Obnožina je raztresena med zalego 2
 6. Stranski sati so brez obnožine 2
 7. Pomanjkanje obnožine kljub temu, da je je v drugih panjih dovolj 3
 8. Kljub obilni zalogi hrane leže ličinke skoraj suhe na dnu celic 4
 9. Ličinke so nezadostno založene z mlečkom, ker ni zalega v pravem razmerju s količino hrane 4

VII. Zdravstveno stanje in odpornost proti mrazu — dosegljivo število točk: 15

- Odbitki:
1. Madeži griže na bradi in pročelju panja 1
 2. Madeži griže na dnu panja 2
 3. Madeži griže po okvirčkih in satovju 2
 4. Ob izzimljenju je dokaj mrtvic na dnu panja 2
 5. Izredno veliko število mrtvic ob izzimljenju 3
 6. Dolgi trakovi drobirja 2
 7. Nagel spomladanski upad družine zaradi prehitrega odmiranja prezimelih čebel 3
 8. Čebele padajo z brade, lazijo po tleh, trepečejo s krili in odmirajo 3

Načrt mora biti za vsakega čebelarja z večletno prakso jasen in razumljiv. Podrobna navodila so skoraj nepotrebna, vendar ne bo škodovalo nekaj pripomb.

Oglejmo si za primer I. skupino lastnosti, ki je zajeta v načrtu pod naslovom »Izletavanje«. Prav gotovo moremo že zgolj po izletavanju presoditi splošno marljivost čebel. Da, še več! Ako čebele živahno izletavajo tudi v času, ko vlada na bradah drugih panjev domala popolno zatišje, lahko sklepamo, da berejo na cvetlicah, ki so za poprečno večino čebel zaradi prekratkih rilčkov nedostopne. Torej more biti izletavanje deloma celo merilo za dolžino rilčkov.

Vzrejevalci si vsekakor žele čim bolj marljivih družin — družin, ki prično izletavati na vse zgodaj zjutraj in se umire šele pozno pod noč. Za to lepo lastnost so jim odmerjene v I. skupini štiri točke (2 + 2). Če začno in prenehajo izletavati s poprečno večino, znižamo število točk za dve, če pa se zjutraj zdramijo in na večer umirijo dosti pred drugimi, še za nadaljnji dve. Če izletavajo dobro tudi ob brezpašnih dnevih, jim pritiče 1 točka več; v nasprotnem primeru se ta točka z odbitkom izravna. Izredno izletavanje pa ima svoje meje. Če silijo čebele iz panjev ob takem vremenu, ko se jim lahko zgodi, da se sploh več ne vrnejo domov, če tako rekoč trmasto tišče v svojo pogubo, se jim šteje točka za slabo. Živahno izletavanje v brezpašni dobi ima končno lahko popolnoma negativen značaj. Morda čebele ropajo, delajo škodo v sosednjih panjih in, ker jih v boju s sosedami mnogo pogine, uničujejo same sebe. Nagnjenost k ropanju zahteva glede na II. skupino lastnosti (Splošno ponašanje) odbitek dveh točk. Potemtakem je potrebna pri ocenjevanju precejšnja previdnost in temeljito poznavanje dejanskega stanja.

Marsikdo bo pogršil v načrtu odbitke za razne stopnje rojivosti. Lahko bi n. pr. za zmerno rojivost odbili 2 točki, za povišano rojivost 3, za nagnjenost k prekomernemu rojenju 4 ali celo več točk. Toda to je nepotrebno, ker vodi vsak čebelar o rojenju posebne zapiske. Pretirano rojivo družino bo od nadalnje vzreje kratko in malo izključil, zmerno rojivost pa vsaj deloma pospeševal. Saj je za našo pasmo značilna in ne kaže, da bi jo docela zatrli. Morda je rojivost vezana pri naši pasmi z nekaterimi njenimi dobrimi lastnostmi, ki bi z njo, ako bi jo popolnoma odpravili, prav tako odpadla. O tem bomo mogli izreči končno sodbo šele kasneje, ko bomo imeli nekoliko več skušenj s selekcijo, kot jih imamo sedaj. To so bili razlogi, zaradi katerih smo ocenjevanje rojivosti iz načrta izpustili.